

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

magisterské kombinované studium
2011 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Tomáš NEUWIRTH

**DOMÁCÍ NÁSILÍ – FORMY, PROJEVY A
MOŽNOSTI JEHO KONTROLY V ČESKÉ
REPUBLICCE**

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Marie Vacínová, CSc.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master Combined Studies
2011 - 2012

DIPLOMA THESIS

Bc. Tomáš NEUWIRTH

**DOMESTIC VIOLENCE - FORMS,
MANIFESTATIONS AND POSSIBILITIES FOR
CONTROL
IN THE CZECH REPUBLIC**

Prague 2012

The Diploma Thesis Work Supervisor:
PhDr. Marie Vacínová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 29. února 2012

Bc. Tomáš Neuwirth

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce PhDr. Marii Vacínové, CSc. za připomínky, vstřícnou a odbornou pomoc při vypracování diplomové práce.

Anotace

Na základě nejnovějších poznatků teoreticky napsat, fenomén domácí násilí s uvedením praktických postupů při jeho řešení. Definovat pojem domácího násilí, jeho znaky, formy, objasnit příčiny vzniku a rizikové faktory. Charakterizovat osobnost pachatele a oběti, vymezit rady ohroženým osobám domácích násilí. Uvést seznam organizací, jejichž náplní je kromě jiného pomoc a podpora obětem domácího násilí, zabezpečení činností informačních a poradenských a výkon činností a aktivit v problematice prevence násilí. Rozpracovat postup a úlohy Policie ČR, které plní při kontrole domácího násilí ve smyslu svých zákonných oprávnění. Popsat zakotvení domácího násilí v právním pořádku České republiky a uvést vybrané případy se znaky domácího násilí z praxe.

Klíčové pojmy

domácí násilí, znaky, formy, projevy, oběť, pachatel, týrání, soukromí, latence, agrese, rodina, násilná osoba, komunikace, výchova, instituce, Policie ČR, SARA DN, OSPOD – (orgán sociálně právní ochrany dětí).

Annotation

Based on the latest developments in theory write.,Phenomen of domestic violence with an indication of the practical procedures for the solution. Defining the term 'domestic violence, its signs, forms, and the causes and risk factors. To characterize the personality, the perpetrator and victim. Define the Council vulnerable persons who are victims of domestic violence. The list of organizations whose content is to help and support victims of domestic violence, security and business information and consulting interventions, activities and issues of violence prevention. Procedures and tasks of the Police of the Czech Republic, which make the control of domestic violence legislation. Description anchoring domestic violence legislation in the Czech Republic, and bring the characters selected cases of domestic violence experience.

key concepts

domestic violence, signs, forms, manifestations, victims, perpetrators, torture, privacy, latency, aggression, family, violent person, communication, education, institutions, police, SARA DN, DSLPPCH – (Department of Social and legal protection of children).

Obsah

Úvod	8
1. Charakteristika domácího násilí	10
1. 1. Průvodní a typické znaky domácího násilí	11
1. 2. Rizikové situace a stavy doprovázející vznik domácího násilí mezi blízkými osobami	13
1. 3. Jednotlivé formy a projevy domácího násilí	14
1. 4. Rizikové faktory determinující domácího násilí	15
2. Problematika pachatele a poškozeného domácího násilí	19
2. 1. Pachatel domácího násilí a jeho charakteristika	19
2. 1. 1 Některé poznatky o násilných osobách	21
2. 2. Domácí násilí páchané na ženách	22
2. 2. 1 Vymezení pojmu Stockholmský syndrom	27
2. 2. 2 Příběh oběti domácího násilí	32
2. 3. Domácí násilí páchané na dětech	34
2. 3. 1 Dětství a nápodoba jako vzor rodičovského chování	35
2. 3. 2 Informace dětem o domácím násilí v rodině	36
2. 4. Domácí násilí páchané na seniorech	37
2. 4. 1 Formy špatného zacházení se staršími osobami	37
2. 5. Doporučení a praktické rady osobám ohroženým domácím násilím	40
2. 5. 1 Instituce a organizace pomáhající obětem domácího násilí	41
3. Analýza a aplikace právních norem mající vztah k domácímu násilí	47
3. 1. Postup policistů na místě činu se znaky domácího násilí	52
3. 2. Zásady komunikace s osobami zúčastněnými incidentu domácího násilí	55
3. 3. Některé nedostatky při zpracování případů domácího násilí	58
3. 4. Diagnostická metoda SARA DN a její význam při zjišťování rizik domácího násilí	58
4. Vybrané incidenty domácího násilí z policejní praxe-kazuistika	61
4. 1. Diskuze s prezidentkou Bílého kruhu bezpečí	64
Závěr	67
Resumé	69
Seznam použité literatury	76
Seznam příloh	79

ÚVOD

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“

Schneider, H. J. (německý kriminolog)

Strašně těžké je za zavřenými dveřmi rozpoznat soužití dvou lidí, a ještě těžší je říci svému okolí: „Je na mě páčáno domácí násilí, můj partner/ka mě psychicky týrá, bije, vyhrožuje a ponižuje“. Motivačním prvkem k prvnímu kroku a k řešení své svízelné životní situace je strach o život svých dětí a život svůj. Překonat však tento motivační prvek a začít řešit problém domácího násilí je pro oběť velmi náročné a vždy tato osoba očekává i podporu zvenčí. Prvotní a základní rozhodnutí musí oběť udělat sama a musí to být její vůle a rozhodnutí, nesmí k tomuto kroku být jakkoli nucena. Lze oběti nabídnout jakoukoli pomoc formou podpory, ale není možné za někoho rozhodovat. Řešení problému domácího násilí není snadné, jednoduché ani rychlé a často trvá několik měsíců i let, než se situace vyřeší. Postupně může také dojít ke zhoršení domácí situace a je potřeba řešit řadu nových problémů. Pokud se však ohrožená osoba rozhodne něco se svým životem udělat, je mimořádně důležité, aby své rozhodnutí dotáhla až do konce – k životu bez násilí. Do nedávné doby bylo domácí násilí a postupy proti němu garantované státem, zaměřené na násilí mezi cizími lidmi. Skutečnost však byla jiná a domácí násilí se odehrávala mezi osobami blízkými. Pachatel domácího násilí a oběť jsou na sobě vzájemně závislé blízké osoby a to jak citově, tak sociálně a hlavně ekonomicky. Do intimního svazku tudíž oba vstoupili zcela dobrovolně a na základě samostatného rozhodnutí. Stát je garantem jejich soukromí. Veškeré násilí páchané vůči partnerovi v soukromí bytu je útokem na důstojnost, zdraví a následně život poškozené osoby. Povinností státu je tyto hodnoty chránit. Klíčovým rozhodnutím pro legitimní důvod vstupu státu a státních institucí do privátní sféry rodiny je to, zda bude domácí násilí akceptováno. Tím okamžitě vzniká otázka, podle jakých pravidel bude stát „urovnávat“ soukromé vztahy, které definuje jako nežádoucí domácí násilí.

„Jakou podporu poskytne oběti a jaká opatření uplatní vůči pachateli. Politika státu vůči domácímu násilí musí být jasně deklarována.“¹

Uvedené téma jsem si zvolil proto, neboť jsem vedoucím policistou pořádkové služby na Obvodním ředitelství policie Praha III a tedy garantem za průběh zpracování případů se znaky domácího násilí. Vzhledem k tomu, že pracuji v přímém výkonu služby, dostávám se mimo jiné i do situací, kdy musím řešit různá nedorozumění, vztahové a sociální konflikty mezi partnery, rodiči a dětmi. Z pohledu policie se jedná o incidenty, při jejichž řešení mají policisté zpravidla k dispozici oba hlavní aktéry incidentu (pachatele i oběť) současně. Většina incidentů mezi partnery se ovšem odehrává „za zavřenými dveřmi“, tedy beze svědků. Pro zasahující policisty je pak často velmi obtížné objektivně vyhodnotit situaci a volit další postup při řešení. To vyžaduje nejen profesní zkušenost, ale i jistou míru zkušenosti životní.

Cílem práce je popsat a přiblížit problematiku průvodních jevů týkajících se oblasti domácího násilí a úlohu policie při jejich řešení, nastínit možnosti chápání vzniku nedorozumění a konfliktů v partnerských vztazích a popsat některé jejich příčiny. Práce vychází ze specifických podmínek, práce, praxe a výkonu služby pořádkové Policie České republiky. Práce zahrnuje rovněž studium odborné literatury a zákonných úprav dotčené oblasti. Velký důraz klade na vlastní poznatky z přímého výkonu pořádkové služby a informační materiály organizací zabývajících problematikou a statistickými údaji. Charakter práce je teoreticky aplikační.

---

¹ ČÍRTKOVÁ, L. – MACHÁČKOVÁ, R. – VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*, s. 4-5

1. Charakteristika domácího násilí

Vzhledem k tomu, že domácí násilí je jev, který může být různě kombinován v různých podobách a s různou intenzitou, uplatňují se při definování tohoto pojmu různé přístupy a koncepce. Existují definice domácího násilí normativní, klinické, výzkumné, feministické, společenské, vývojové či vývojově psychologické. U všech těchto definic jsou zvyrazňovány takové prvky domácího násilí, které korespondují se zaměřením a působností dané oblasti. Definice domácího násilí se dále liší v tom, zda jsou založeny na deskriptivním nebo také explikačním přístupu. Deskriptivní definice shrnují popisné, pozorovatelné znaky domácího násilí, kdežto explikační přístup včleňuje do definic i určité teoretické momenty. Ty většinou navazují na představy o motivaci a příčinách domácího násilí. *„Definice domácího násilí se dále dělí na užší definice, které zahrnují pouze fyzické násilí a širší definice, které obsahují i násilí psychické, sociální či ekonomické“*²

*„Domácí násilí neboli násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoli čin nebo opominutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.“*³

Podle článku 1 deklarace OSN o postavení žen z roku 1993 je násilí páchané na ženách definováno jako: *„Jakýkoliv rodově podmíněný násilný čin, který vede, anebo který by mohl vést k fyzické, sexuální či psychické újmě, anebo zranění žen, včetně vyhrožování těmito činy, zastrašování anebo svévolnému omezování svobody, a to ve veřejném či soukromém životě.“*⁴

Jako domácí násilí je možné tedy označit jakékoli projevy moci a síly které směřují k ovládnutí a kontrolování osoby, k níž je pachatel v intimním tedy rodinném, partnerském nebo obdobném vztahu, a které způsobuje u

---

² ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí. Kriminalistika.*

³ *Doporučení Rady Evropy R (85)4 o násilí v rodině z 26. 3. 1985.*

⁴ PLESKOVÁ, K. et., al., *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů (pracovní sešit)*, s. 29.

poškozené osoby tíseň nebo újmu. Domácí násilí je jednání, jehož cílem je získat nad obětí kontrolu, převahu a moc.

Vždy je útokem na lidskou důstojnost, způsobuje poruchy zdraví a ve vyhrocených případech ohrožuje život oběti. Pro domácí násilí je typické výrazné nerovnoprávné postavení oběti a násilníka, tedy obou partnerů. „*Proto je třeba jej důsledně odlišovat od jakýchkoliv manželských nebo partnerských rozepří, které nemění vcelku rovnoprávné postavení partnerů.*“⁵

1. 1 Průvodní a typické znaky domácího násilí

a) opakování a dlouhodobost násilí – domácím násilím není jednorázový incident, jde o násilí na pokračování, nebo

b) eskalace a stupňování intenzity a četnosti násilí – domácím násilím často předchází snaha násilné osoby izolovat oběť od sociálního okolí omezováním či přímo zákazy kontaktů s rodinou nebo známými. Domácí násilí pak začíná násilím psychickým, útoky jsou nejprve vedeny proti lidské důstojnosti, později na zdraví člověka a vyústí až v útok na lidský život. Cílem útoků proti lidské důstojnosti je sociální izolace oběti a minimalizace jejího sebevědomí a sebeúcty. Násilnou osobu nezajímají názory oběti, o pravidlech soužití se nedohaduje, ale určuje, jak budou vypadat. Z původně slušně formulovaných žádostí se stávají pokyny a rozkazy. Neuposlechnutí pokynů je podmiňováno sankcemi. Ve stadiu útoků proti lidské důstojnosti násilná osoba svou oběť opakovaně hrubě uráží, zesměšňuje, ponižuje a omezuje. Po tomto stadiu následuje stadium fyzických útoků. Nejprve se jedná o drobnější výpady, později o stále závažnější útoky ohrožující zdraví oběti a v některých případech i její život, nebo

c) jasné a neměnitelné role aktérů – na jedné straně stojí násilná osoba, na straně druhé oběť. Domácím násilím je takové násilí, kde jedna osoba týrá a druhá je týrána, přičemž jejich role se nikdy nemění. Domácím násilím není tzv. italská domácnost (spor, hádka, rvačka), přestože se v některých případech

---

⁵ PŘÍRUČKA PRO POLICII A MĚSTSKOU POLICII. *Co je domácí násilí?*, s. 5.

jedná o násilí opakované, dlouhodobé nebo eskalující, neboť zde se obě strany dopouštějí násilí, postavení obou stran je rovnocenné nebo se jejich role střídají, nebo

d) soukromí – „*místem, kde k násilí dochází je privát, nejčastěji byt nebo dům, neboť snahou násilné osoby je skrýt násilí před společenskou kontrolou. Oběť je v průběhu napadání izolována od jakékoliv pomoci zvenčí.*“⁶, nebo

e) vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele – oběť a pachatel domácího násilí jsou osoby, které k sobě mají nebo měly velmi blízký vztah. K domácímu násilí dochází uvnitř partnerských vztahů, ať už mezi manželi, přítelkyní a přítelem, ale stejně tak i mezi dětmi a rodiči nebo prarodiči, kteří žijí ve společné domácnosti. Může tedy jít i o mezigenerační problém. Oběť i pachatel jsou úzce spojené osoby a to zejména dětmi, nemovitostmi či bankovními konty. Obývají společné bydlení a oba mají ztíženou možnost toto bydlení opustit. Mohou, ale nemusí být mezi sebou majetkově vypořádány, ale pokud mají uzavřen sňatek, postupuje se dle rodinného práva, nebo

f) těžké postavení osoby poškozené k pachateli – Poškozená osoba domácího násilí své chování vyjadřuje jiným způsobem než oběť poškozená cizím pachatelem u jakéhokoli trestného činu. Potrestat pachatele domácího násilí je značně kolísavé, neboť oběť si přeje a doufá, že se násilí zastaví a že vztah bude v klidu pokračovat. Oběť domácího násilí hledá ihned po incidentu pomoc, ale posléze svůj postoj mění a žádnou pomoc nechce a neočekává. Toto se děje a opakuje zejména v případech, kdy oběť a pachatel domácího násilí obývají společnou domácnost, nebo útočník obývá jiný byt ve stejném domě. Ve většině případů není útočník domácího násilí omezen na osobní svobodě. „*Důvodem mohou být i zastrašování ze strany pachatele a jeho rodiny, víra v polepšení pachatele, obava z osamocení a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, ztráta bydlení apod.*“⁷

---

⁶ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. et al., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, s. 108-109.

⁷ METODICKÝ POKYN ŘEDITELE ÚSKPV PP ČR, *kterým se upravuje postup Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí*.

Průvodním znakem domácího násilí je jeho **latence**. Vzhledem k tomu, že policejní i soudní statistiky jsou v České republice vedeny podle jednotlivých trestných činů z hlediska jejich skutkových podstat obsažených v trestním zákoně, neexistují o latenci přesná čísla.

*„Z hlediska trestního práva totiž může být domácí násilí podřazeno pod různé skutkové podstaty trestných činů (např. týrání osoby žijící ve společném obydlí, násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci, ublížení na zdraví“).*⁸ Podpůrné údaje o latenci lze čerpat z krizových linek a poraden, na které se obracejí oběti domácího násilí. Na latenci domácího násilí můžeme nahlížet ze statistického a dynamického hlediska. Statistické hledisko konstatuje, že jev se odehrává skrytě, řada pachatelů a obětí zůstává utajena. Dynamické hledisko otevírá problém reviktimizace, tedy opakující se viktimizace. Ze studií vyplývá, že s každou další viktimizací se snižuje důvěra oběti v pomoc zvenku a klesá její ochota událost oznámit, přitom oddalování oznámení jednotlivých incidentů je příznivé pro upevnění cyklu násilí. Opožděná intervence zvenku umožňuje opakování a vznik závažnějších forem domácího násilí.

*„U pachatele postupuje jeho kriminalizace a u oběti její viktimizace. Z hlediska společnosti vzrůstají ekonomické náklady spojené s eliminací škod, jako jsou náklady na stíhání a resocializaci pachatele a náklady na sociální podporu přímých i nepřímých obětí domácího násilí.“*⁹

1.2 Rizikové situace a stavy doprovázející vznik domácího násilí mezi blízkými osobami

Vynucená sociální izolace,

Finanční závislost na partnerovi,

Péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené,

Zdravotní postižení a omezení,

---

⁸ JELÍNEK J., et. al., *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 251

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí*.

Vyšší věk a bezmocnost seniorů,

Přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního či jiného důchodu,

Nezvládnuté rodičovství a výchova dětí.

1.3 Jednotlivé formy a projevy domácího násilí

Fyzické násilí

Je zřejmé, že jakékoli násilí proti osobě obsahuje mnoho forem jednání, které se obecně považuje za násilné. Jedná se zejména o fackování, rány pěstí, bití, pálení, kousání, kopání, pokusy o škrcení či strkání ze schodů. Domácí násilí však může v sobě zahrnovat i méně obvyklé fyzické akty, jako například:

„Nasazení roubíku nebo pytle přes hlavu, míření zbraní, svázání nebo spoutání, omezení pohybu i odepírání základních biologických potřeb.“¹⁰ „Tato nejčastější forma násilí může být směřována např. I proti oblíbenému domácímu zvířeti jako varování oběti, co ji může potkat.“¹¹

Sexuální násilí

„Jedná se především o vynucený sex pod pohrůzkou násilí proti vůli poškozené, nedobrovolné použití pomůcek při pohlavním styku, donucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí, přinucení k používání nebo sledování pornografie.“¹² Jde o donucovací sexuální aktivity, které mohou souviset s uplatněním moci, statusu nebo sebeúcty. Cíl sexuálního násilí pak má nikoliv jen sexuální, ale i sociálně sexuální podtext. Muži vyjadřují sexuálním násilím svoji potřebu mít nad ženou kontrolu. Dávají najevo dominanci, která může být vyprovokována „bezmocností“ ženy. V podmínkách, kdy mužům hrozí ztráta kontroly nad intimitou nebo distancí, se může navíc objevit hněv. *„Sexuální násilí pak může nabýt extrémní formu*

---

¹⁰ CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti*, s. 16.

¹¹ PLESKOVÁ, K. et al., *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů*, s. 32.

¹² CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti*, s. 14-16

zastařování nebo přinucení ženy k sexuálnímu styku, čímž obnovuje svoji pozici nadřazenosti. ¹³

Ekonomické násilí

Násilníci upírají partnerovi peníze, nedovolují mu pracovat, berou rodinné úspory, které byly určeny na nějakou zvláštní událost a poté je utratí pro svou potřebu. Je – li oběť držena v neustále finanční tísní, je oslabena. Znamená to, že musí žádat partnera o peníze, kdykoli něco potřebuje, čímž mu zadává příčinu k tomu, aby se před ním ponižovala, prosila, což manžel využije ke kritice a rozhazování peněz. Poškozená nemá možnost dělat co chce a jak to chce, aniž by o tom partner nevěděl. Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov či vyhledat pomoc. Pokud osoba nemá peníze na útratu různé společenské činnosti, snadno se dostává do izolace, což je samo o sobě další formou domácího násilí.

Izolace

Agresor používá mnoho různých taktik, aby svou oběť izoloval od přátel, rodiny nebo jiných zdrojů sociálních potřeb. Může odposlouchávat veškeré její telefonní hovory a číst její poštu, bránit, aby šla sama na rodinnou návštěvu nebo se stýkala s přáteli, v přítomnosti přátel nebo před její rodinou se chová naprosto nevhodně tak, aby ji tyto blízké osoby přestaly navštěvovat. Působení izolace je zvláště zhoubné, pokud je kombinována s citovým týráním. Opakuje-li agresor oběti neustále, že je k ničemu a že si za násilí může sama, nebude mít, je-li v izolaci, nikoho, kdo by jí to vyvrátil. A co je rozhodující – pro oběť, která je izolována, je často daleko těžší agresora opustit. Nemá nikoho, kdo by ji morálně podpořil a dodal sílu. Možná neví o tom, že existují organizace, které by ji mohly pomoci, nebo jiné zdroje pomoci.

Zaštrařování

Jedná se o různá gesta, jejichž skrytý význam zaručuje, že agresor může oběť ovládat na veřejnosti, aniž by o tom někdo jiný věděl. Oběť dokáže postřehnout jemné signály svého partnera, kterých si ostatní lidé nevšimnou. Se

---

¹³ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*, s. 112-113.

zastařování je úzce spjato použití nátlaku a výhrůžek. Může se jednat o vyhrožování fyzickým násilím, zastařování pohledy, činy, rozbíjení věcí, ničení majetku, týrání domácího zvířete, předvádění zbraní.

Psychické a citové týrání

Citové týrání je nejběžnějším a nejvíce zničujícím aspektem domácího násilí. Často doprovází další formy týrání a prostupuje celý život oběti. Může se projevovat nadáváním hanlivými výrazy, které mají sexuální povahu, neustálým kritizováním a zpochybňováním duševního zdraví oběti. Agresor oběť shazuje, dosáhne toho, aby si myslela, že je ona ta špatná, dosáhne toho, že si myslí, že je blázen, zkouší různé triky, ponižuje ji.

Využívání dětí

Jednou z taktik citového vydírání je využívání dětí. Pachatel se snaží poškozenou přesvědčit tím, že rozbije rodinu, že děti to těžce ponesou a budou trpět. Nebo jí tvrdí, že je špatná matka, když rozvrací rodinu. Dále může hrozit, že dětem v případě odchodu ublíží. Pokud dojde k odluce manželů, není neobvyklé, že se agresor snaží využít děti, aby oběť přesvědčil a přiměl k návratu.

Používání nátlaku a výhrůžek

Agresor vyhrožuje nebo plní výhrůžky, že oběti něco provede, že spáchá sebevraždu, že ji udá sociálce, nutí ji, aby stáhla obvinění, může ji nutit k nelegálním činnostem.

Zlehčování, popírání a obviňování

„Agresor týrání zlehčuje, nebere znepokojení oběti jeho chováním vážně, říká, že k ničemu nedošlo, přesouvá zodpovědnost za agresivní chování na oběť, říká, že za to může oběť sama.“¹⁴

Většinou dochází ke kombinaci různých druhů výše popsaných forem domácího násilí.

---

¹⁴ CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti*, s. 14-25.

1. 4 Rizikové faktory determinující domácího násilí

O tom, zda existují rizikové faktory při vzniku a rozvoji násilí v rodině, nepadají mezi vědci shoda. Někteří argumentují tím, že násilí prostupuje všemi sociálními vrstvami, jiní s tím sice souhlasí, ale říkají, že nikoli rovnoměrně. Někteří dávají při vzniku násilí důraz na klíčovou úlohu psychologických faktorů, jiní sociálních a třetí skupina zdůrazňuje především faktory kulturní, například patriarchální uspořádání společnosti.

Sociálně – demografické faktory

Věk – stejně jako v případě násilných trestných činů násilí obecně (nikoli pouze v rámci rodiny), je nejvíce násilných aktů páčáno osobami ve věku 18 až 30 let.

Pohlaví – podobně jako u kriminálního chování obecně i v rámci rodiny páchají muži více násilných činů než ženy.

Příjem – míra násilí v rámci rodiny jsou, vyjma sexuálního násilí, vyšší v těch rodinách, kde je celkový příjem nižší než „životní minimum“, oproti rodinám, kde je tento příjem vyšší.

Situační a environmentální faktory

Stres – jakožto stresové faktory stojící v pozadí vzniku domácího násilí byly mnohými vědci identifikovány nezaměstnanost jednoho nebo obou partnerů, finanční problémy, život bez partnera, skutečnost, že se žena stala matkou ve velmi mladém věku (před 20. Rokem), a sexuální problémy.

Sociální izolace vs. sociální podpora – jedinci, kteří jsou sociálně izolováni od sousedů a příbuzných, mají vyšší pravděpodobnost násilného chování v rámci rodiny než ostatní. Sociální podpora se tak jeví jako významný ochranný faktor při vzniku a rozvoji násilí: přátelé a širší rodina mohou pomoci či

poradit zejména obětím násilí. Existuje názor, že čím více je rodina integrována do sociálních struktur, tím menší je pravděpodobnost rozvoje násilných vzorců chování.

Mezigenerační přenos vzorců násilí – názor, že děti, které byly v dětství zneužívány či týrány, budou v dospělém věku uplatňovat stejné vzorce chování, tj. stanou se opět násilníky, je široce rozšířen zejména v literatuře zabývající se zneužíváním dětí. Z dosavadních studií zkoumajících násilí mezi partnery vyplývá, že i když násilná zkušenost z vlastní orientační rodiny pozitivně koreluje s pozdějším násilím chováním ke své partnerce či partnerovi, nelze tuto skutečnost vnímat jako rozhodující determinující faktor. Vzniku násilí předchází podle R. Gellese celý komplex sociálních a psychologických procesů.

Genderová nerovnost – jedním z rizikových faktorů při vzniku a rozvoji násilí na ženách je genderová nerovnost. Čím větší je stupeň genderové nerovnosti v partnerském vztahu, ve skupině či společnosti, tím vyšší jsou míry násilí na ženách.

Výskyt jiných forem násilí – „*násilí implikuje násilí*“ – resp. výskyt násilí v jednom typu vztahu umocňuje pravděpodobnost výskytu násilí v jiných sociálních vztazích. „*Podle toho děti, které jsou doma svědky násilí mezi svými rodiči, mají vyšší pravděpodobnost zkušeností s násilím např. ve škole (v roli agresora či naopak oběti) než děti, které svědky domácího násilí nejsou. Stejně tak jsou svědkové násilí mezi rodiči častěji agresivní ke svým sourozencům a později ke svým rodičům.*“¹⁵

---

¹⁵MEZINÁRODNÍ VÝZKUM NÁSILÍ NA ŽENÁCH – příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině, s. 36-38.

2. Problematika pachatele a poškozené domácího násilí

„Domácí násilí je jednou z nejrozšířenějších forem agrese vůbec, prochází napříč sociálně demografickým spektrem. Na jedné straně stojí simplexní násilník závislý na alkoholu ze sociálně slabé rodiny, na straně druhé agresor s vysokoškolským vzděláním, dobře postavený a materiálně zajištěný, který používá rafinovanější formy týrání a dává si záležet, aby následky nebyly vidět.“¹⁶

2.1 Pachatel domácího násilí a jeho charakteristika

Psychologická literatura se zdráhá určovat profil typického pachatele domácího násilí, což vzhledem k tomuto fenoménu není ani možné, ale na základě praktických zkušeností však lze přece jen vyzorovat určité častěji se objevující osobnostní rysy. Především je nutno říci, že se nejedná o nemocnou osobu pachatele – mnoho pachatelů se odvolává na to, že jsou nemocní a to zejména po psychické stránce, například porucha osobnosti (anetická, hystriónská atd.), to však nejsou zdravotní potíže. I takto nevyzrálá osoba pachatele bývá po provedeném psychiatrickém vyšetření zdravá.

Mezi nejčastěji se vyskytující rysy pachatelů domácího násilí patří mj. již zmíněná nezralost, snížené či naopak navenek přehnané sebevědomí, komplikovaný vztah k otci nebo matce i k vlastní osobě, prožité násilí nebo citová deprivace v dětství, nejistá mužská identita, tradiční představy o roli ženy v manželství a ve společnosti, přezíravost k partnerce či naopak nejistota při srovnání s ní, majetnictví, žárlivost a potřeba kontrolovat, manipulativní sklony, nekritičnost a většinou naprostá absence náhledu na nepřípustnost vlastního jednání. K rizikovým okolnostem můžeme někdy zařadit nižší vzdělání násilníka oproti oběti (středoškolák a vysokoškolačka) a vždy pak ztrátu zaměstnání (nižší sebevědomí pachatele, kompenzované zvýšenou kontrolou a ponižováním partnerky). Mezi rizikové faktory, které by nás měly

---

¹⁶ PŘÍRUČKA PRO POLICII A MĚSTSKOU POLICII. *Co je domácí násilí?*, s. 10

upozornit na nebezpečnost pachatele, pak řadíme zejména držení zbraně nebo zálibu ve zbraních (bodné, střelné), nadužívání alkoholu nebo jiných drog, opakované násilné chování v minulosti, žárlivost, majetnictví a špehování partnerky, také zastrašování, vydírání a vyhrožování sebevraždou.

Dále násilné chování i k ostatním členům rodiny nebo k okolí (násilí nebo nátlak a zastrašování jsou vnímány jako legitimní prostředek, jak prosadit svoji vůli). Pachatel nemusí vykazovat všechny znaky najednou, ale pokud jakkoliv navenek slušný člověk opakovaně přichází podnapilý z restaurace, poté partnerku bije a kope do ní nebo ji „vyslýchá“ v kuchyni s nožem v ruce, bodá do stolu a ptá se „tak co, přestaneš lhát?!“, je třeba opravdu zpozornět.

Existuje samozřejmě mnoho individuálních rozdílů a jsou samozřejmě lidé s výše uvedenými charakteristikami, kteří se domácího násilí nedopouštějí, a lidé, kteří do žádné typické „škatulky“ nezapadnou, a přesto půjde o násilníky. V praxi se lze setkat (to ale v menšině případů) s „pokornými“ pachateli, kteří neuměle zapírají napadení manželky před dětmi a uvědomují si, že pochybili, jakkoliv se k jednání nepřiznají („já ženy nebiju“, „bránil jsem se“, „zavadil jsem o ní“, „jen jsem ji strčil“ atd.). Stejně tak můžeme potkat „slušné“ občany a „platné členy společnosti“ se vzděláním, vysokým platem a společenským uznáním, pro něž je obvinění z napadení manželky „nepochopitelné a neslýchané“, případně jde o „výmysl té jeho hysterky.“ *„Nejméně příjemnou variantou jsou pak „paranoidně – kverulantské“ typy podávající stížnosti a trestní oznámení na všechny a na všechno a beroucí obhajobu svého jednání jako formu seberealizace a boje proti „spiknutí“ policie, úřadů, soudů, neziskových organizací a bývalé partnerky či manželky. Potkat však můžeme skutečně kohokoliv, a výše vzdělání, platu, společenské chování ani osobní šarm na straně podezřelého, domácí násilí rozhodně nevyklučuje (násilníky najdeme i mezi herci, politiky, hvězdami pop – music, učiteli, policisty, novináři, umělci atd.).“¹⁷*

---

¹⁷ POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*, s. 2-3.

2. 1. 1 Některé poznatky o násilných osobách

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že domácím agresorem se mohou stát lidé všech vrstev bez ohledu na vzdělání, inteligenci nebo sociální postavení. Rozšířená představa o násilníkovi jako primitivní, nevzdělané osobě u domácího násilí neplatí. Pro rozvoj domácího násilí se jeví jako určující emoční složka osobnosti násilníka. Kvalita a míra emočního handicapu násilnické osoby se projevuje v široké variantě projevů domácího násilí.

Na jedné straně jsou násilnické osoby s výrazným emočním problémem. Takové osoby jsou nezpůsobivé pro „normální“ život ve vztahu. Není důležité, s kým žijí a jako jsou jejich životní podmínky. Opakovaně navazované vztahy vždy končí domácím násilím. Jejich láska je ničivá a pro své nejbližší je neštěstím. Někteří agresori mají vlastní zkušenost s domácím násilím z dětství. Například mladý muž vyrůstal v rodině s agresivním otcem. Při první příležitosti z rodiny odešel, chování otce odsuzoval.

Po několika měsících vztahu držel partnerce nůž na krku a jen hlukem přivolaní lidé zabránili nejhoršímu. Na straně druhé poměrně početná skupina násilnických osob, jejichž chování je ve větší míře ovlivněno situačně. Jedná se například o určitou životní epizodu nebo o souhrn okolností, které nastartují chování podporující rozvoj domácího násilí. Jakmile se začne kolotoč násilí roztáčet, neumějí jeho účastníci sami přestat. Agresor ani oběť nechápou, co se s nimi děje a potřebují pomoc zvenčí. „Nikdy bych nevěřil, že se mi to může stát...“

„Co se přisuzování viny týká, vztah mezi obětí a agresorem nelze vždy vymezit jednoznačně, alespoň podle vnímání agresora. Je – li člověk napaden, brání se a může také ublížit. Agresori, kteří iniciují násilný střet, často vysvětlují své chování jako reakci na provokaci. Mnohoznačnost interpersonálního násilí může být zdrojem dalšího sebeospravedlňujícího manévru. Jedinec vnímá svoje vlastní násilí jako vynucené provokaci oběti. Za utrpení si podle něho mohou osoby samy, neboť si agresivní zacházení zasloužily.“¹⁸

---

¹⁸ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislost*, s. 67.

Zvláštní skupinou mezi násilnými osobami jsou alkoholici, jejichž chování postrádá jakékoliv zábrany, jejichž agrese je ničivá pro všechno kolem nich. Napadají nejen své partnerky, ale i své děti. V opilosti vyhazují z bytu ženu i s dětmi, ničí majetek, napadají další osoby včetně zasahující policie. „Utíkali jsme s mamkou v noci a bez bundy...“ Je klasickým domácím násilníkem, jehož agresivita je zaměřena pouze proti partnerce. Obvykle je silně majetnický, žárlivý a podezřívavý. Partnerku se snaží společensky izolovat a učinit ji na sobě závislou. Svě děti má rád a nenapadá je. Nevnímá však, že tíživá atmosféra v rodině na děti také působí.

Vůči svému okolí nemá citový vztah a díky tomu s ním může vycházet dobře až skvěle, jak potvrzuje názor spolupracovnice jednoho domácího tyrana: „My Vám závidíme vašeho manžela, takový hodný člověk, Vy se máte...“ Téměř všichni agresori mají problémy s přijetím odpovědnosti za své jednání. Jeho příčiny vidí ve svém okolí, nikoli však v sobě. Oni se nepotřebují změnit. Oni jsou zcela v pořádku. Pokud se nechají přesvědčit, aby kontaktovali odborníka, obvykle psychologa, je první kontakt i kontaktem posledním. Tento přístup jim bere šanci na jakýkoli osobnostní rozvoj, na možnost změny chování.

Násilné osoby se na DONA linku obracejí jen výjimečně, vyjádřeno v číslech je to 13 % všech hovorů týkajících se domácího násilí. V těchto případech jde o násilníky „začátečníky“, zaskočené vlastním chováním a svou chutí použít násilí. „Hádali jsme se a já jsem měl takovou chuť jí dát facku, že jsem raději utekl z bytu, abych to doopravdy neudělal...“ Na startovní čáře jsou mezi budoucími domácími násilníky velké rozdíly, které se však s postupujícím rozvojem domácího násilí stírají. Domácí násilí je převážně naučené násilí, 91 % agresorů je starších 26 let. Je tedy důležité, aby zpětná vazba od společnosti přišla co nejdříve. Společnost jim k jejich i své vlastní škodě promíjí příliš mnoho a příliš dlouho. Násilníka nechá zajít příliš daleko, aby ho pak následně potrestala vězením. Tento postoj škodí agresorovi i oběti.

2.2 Domácí násilí páchané na ženách

Oběť domácího násilí můžeme charakterizovat jako osobu, která má v důsledku opakované stresové situace podlomené sebevědomí a narušenou rovnováhu vnímání lidských vztahů, jako osobu, která pozbývá soudného náhledu na patologické jevy vyskytující se v souvislosti s týráním. Oběť domácího násilí je trvale frustrována dlouhodobým neuspokojením základní potřeby pocitu bezpečí.

Oběti domácího násilí **jsou sociálně izolované**. Přestanou se stýkat se svými příbuznými a přáteli. Často tak jednají na základě přání nebo příkazu partnera. Není však výjimkou, že se samy začnou stranit společnosti, protože se stydí.

Stydí se za chování svého partnera, za to, v čem žijí, za své domnělé selhání jako partnerky a matky. Stydí se o své situaci s někým mluvit nebo požádat o pomoc. „Styděla jsem se k vám zavolat, bála jsem se, co mi řeknete...“

Jsou nepřiměřeně kritizované. Partner není s ničím spokojený, na všem něco najde, znevažuje jejich práci i její výsledky, zesměšňuje je v přítomnosti dětí nebo dalších osob, oslovuje je pouze hrubými výrazy. Oběti se zpočátku snaží kritizované nedostatky odstranit, dokud nezjistí, že partner žádný opravdový důvod ke kritice nepotřebuje. Je zcela jedno, jaké jsou nebo co dělají. V očích svého partnera jsou vždy špatné. Celkově znevažující přístup k partnerce – ženě a matce přebírají postupně i děti. „Nedovedete si představit, jaké to je, když nemáte jméno, slyšíte jenom nadávky...“

Jsou pod stálou kontrolou. Partner se snaží mít co nejúplnější přehled o činnosti a kontaktech své partnerky. Mnohdy je to spojeno se silnou žárlivostí. Telefonicky nebo osobně si ověřuje místo jejího pobytu. Je například schopen hlídat před domem celou noc. Kontroluje hovory na mobilu, nečekaně se vrací domů. Nepřeje si, aby partnerka byla zaměstnaná. Podle partnera by se měla věnovat jen rodině a dětem. Pokud k tomu dojde, stane se jí domov vězením. „Nesměla jsem jít ani s dítětem na pohotovost, protože mě manžel podezíral z nevěry...“

Partner je považuje za své vlastnictví. Zachází s nimi jako s věcí, která mu patří. Dělá si s nimi, co chce, rozhoduje za ně a o nich. Nemohou mít vlastní názor, jejich přání ho nezajímá. Nezáleží mu na partnerce, ale nedovolí jí odejít. „Jsi moje, a když tě nebudu mít já, tak nikdo...“

Jsou ekonomicky závislé. Partner využívá peněz k prohloubení jejich závislosti. Přiděluje jim peníze na domácnost, sám rozhoduje o jejich užití, např. sám nakupuje, aniž by znal potřeby rodiny. Nechá ženu a děti živořit, i když sám netrpí nouzí. Nutí ji k odchodu ze zaměstnání, aby neměla svůj vlastní příjem. Partner nepracuje a nechá se partnerkou živit z jejího platu, mateřského příspěvku či úspor. Nejsou výjimky, že ji připraví o všechny majetek, např. prodají byt, ona se k němu nastěhuje a po čase ji vyhazuje ze „svého“ bytu. „Navrhl mi, abychom měli společný účet, samozřejmě ten jeho, na který šla i moje výplat. Když mě s dcerou vyhodil, zamezil mi v přístupu k účtům. Nemám ani na tramvaj...“

Mají strach ze svého partnera. Chování násilnických partnerů je nevyzpytatelné, mnohdy přichází útok bez zjevné příčiny. Strach oběti roste s tím, jak se mění a zesilují projevy násilí. Bojí se jeho výhrůžek, že jim sebere dítě, dá je do blázince, připraví je o život, majetek, byt, vyhodí je na ulici. O partnerovi mluví jako o velmi mocném muži, kterému všechno projde. Strach z další bolesti silně ovlivňuje chování oběti. Mnohdy je to až strach o život, který dá ženě sílu k obraně. „Když mě napadl, tak mi připadal, že je úplně mimo. Svítily mu oči. Říkal, co všechno mi udělá, a já jsem si myslela, že je to můj konec, že mě tentokrát zabije...“

Postupnou charakteristikou domácího násilí je postupné zvyšování násilí, které se nejprve projevuje drobným omezováním osobní svobody, přechází do slovních urážek a zesměšňování, pokračuje fyzickým násilím a v těch nejhorších případech končí vážným ublížením na zdraví nebo dokonce smrtí.

Jelikož mezi obětí a pachatele je jakýsi osobní vztah a oběť pozvolnému růstu násilí nevěnuje takovou pozornost, neboť se nechá vždy oblouznit obdobím klidu, omluv a slibů pachatele, setrvává v takovém vztahu

poměrně dlouho. Na druhou stranu v případě, že nás na ulici oloupí a přepadne cizí osoba, kterou vůbec neznáme, řešíme věc okamžitě přivoláním policie a potrestáním pachatele. U domácího násilí si poškozená osoba nechá líbit od pachatele věci, které by nikomu jinému nikdy netolerovala. Tímto popisem jsme se dostali do klasického kruhu domácího násilí, který se vyznačuje od stupňování napětí až ke konečnému útoku, přes usmiřování, omluvy, sliby, zapřísahání oběti až k další značnější agresivitě, kdy se zkracuje klidné období, ale zvyšuje se četnost útoků a držícím činitelem oběti ve vztahu je strach. Vztah mezi násilníkem a obětí domácího násilí je stejný jako vztah s alkoholikem, kdy nemá smysl ještě něco zachraňovat, zlepšovat a v něco doufat, ale je nutné takovýto vztah co nejdříve ukončit a přerušением veškerých kontaktů a závazků. Jedná se o těžké a zásadní rozhodnutí, které dokáže udělat pouze oběť, která je „psychicky zralá“. Reálný život je ale zcela jiný. Oběť partnera opouští několikrát – nechá se přemluvit, respektive umluvit, opět uvěří slibům a lichotkám násilníka, vrátí se. V neposlední řadě není oběť ještě definitivně připravena a rozhodnuta. Násilné vztahy jsou zpravidla ukončeny po 2 – 15 letech soužití, průměr je cca 7 – 8 let soužití v násilném vztahu, vždy končí rozhodnutím oběti.

„Velmi silnou dá se říci největší skupinou obětí jsou matky s dětmi do dvou až pěti let věku, které opouštějí násilné vztahy – násilné chování je zjištěno již před svatbou, zvyšuje se v době těhotenství oběti a po 2 – 3 letech po porodu maminky násilný vztah opouští. Největším impulsem ukončení těchto vztahů je to, že násilník ve své slabosti vztáhne ruku na dítě. Mnoho maminek si myslí, že odchodem od násilníka vše končí, ale opak je pravdou neboť násilník se s tímto koncem nesmíří, ale nezřídka nabývá podoby pronásledování („slídění“, „špehování“, tzv. „stalking“).“¹⁹

„J. R. Meloy vymezuje pronásledování jako chování, v němž jedinec abnormálně nebo dlouhodobě vyhrožuje vyhlédnuté osobě nebo ji obtěžuje. Jde o patologickou vyzina jinou osobu. Pronásledovatel vyhledává situace, ve kterých může být nablízku s objektem svého pronásledování, s osobou, jež se

---

¹⁹ POTMĚŠIL, J., *Domácí násilí v přestupkovém řízení*, s. 3-4.

cítí být zastrašována a reaguje hněvivě nebo s odporem odmítá pronásledovatelovy pokusy o navázání kontaktu. Formy navázání mají různou podobu: patří sem například agresivní dopisy, sledování osoby v průběhu jejich běžných denních aktivit, ničení majetku, obtěžující telefonáty, posílání dárků a fyzické útoky.“²⁰

Pachatel odmítá partnerku „propustit“, střídavě jí slibuje nebo vyhrožuje pomstou, vraždou či sebevraždou, a pro některé násilníky je budoucí život bez bývalé partnerky nepředstavitelný. Některé takové případy pak končí i vraždou partnerky a následnou sebevraždou pachatele. Řada pachatelů vykazuje až patologickou závislost na partnerce, jakkoliv ji třeba i vyhazují z bytu nebo domu – život bez ní je však pro ně nemyslitelný. Zvláštním případem jsou hádky o děti, během kterých (nebo soudním stáním o ně) si pachatel ponechává nad obětí kontrolu, resp. alespoň nějaký vliv.

Z dikce výše uvedeného se může zdát, že obětí domácího násilí jsou většinou ženy, a pachateli zejména muži. Ovšem i muži se stávají oběťmi domácího násilí, stejně jako senioři, kde je předpokládána ještě vyšší latence než je tomu u žen.

Muž týraný svojí partnerkou je okolím vnímán jako „bačkora“, je předmětem posměchu a jen těžko se odhodlává k žádosti o pomoc. Senioři jsou zase znevýhodněni omezenými sociálními kontakty, nemohoucností nebo studem, jsou – li týráni vlastními dětmi nebo vnuky. Existují samozřejmě i případy, kdy např. dvacetiletá dcera týrá svojí matku, domácí násilí existuje i v homosexuálních/lesbických párech. Ať už je však poměr muži/ženy mezi oběťmi domácího násilí jakýkoliv, ženy jako oběti zpravidla trpí horšími následky, útoky proti nim jsou hrubší a častěji jsou završeny různými způsoby ublížení na zdraví, v neposlední řadě smrtí.

---

²⁰ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*, s. 134

„Je nutno dodat, že co se týče složení „klientů“ policie nebo obecních úřadů, tvoří v případě domácího násilí ženy – oběti týrané a napadané manželi či partnery drtivou většinu poškozených.“²¹

Mnoho důvodů, proč oběť váhá s odchodem od násilného partnera, jsem již popsal výše. Pokud se však rozhoduje jej opustit, prochází při této snaze několika obdobími:

Strach – oběť má pocit, že svět kolem není bezpečný, protože agresor je silný a je schopen jí kdekoliv najít. Oběť se neustále otáčí, je roztržitá, nejistá, podléhá panice kdykoliv zazvoní zvonek u dveří nebo telefon. Tyto reakce časem odezní.

Touha po citech – oběť má pocity osamění, izolace, smutku, silně touží po péči, lásce a citech. Oběť se rozhoduje, zda má pro ni cenu žít bez agresora, sbírá odvalu k jeho opuštění. V tomto období je pro ni velmi důležitá podpora rodiny, přátel, která zvyšuje sebevědomí oběti a pocit vlastní hodnoty.

Změna rozhodnutí v činy – oběť se připravuje na samostatný život, řeší, zda je schopná postarat se sama o sebe, případně o své děti. V tomto období potřebuje nejvíce pomoc od sociálních pracovníků o možnostech ubytování, sociálních dávkách, v právních otázkách.

Začátek nového života – oběť již žije mimo dosah agresora a nalézá sama sebe, cítí se dobře, ale stále potřebuje pomoc okolí v ujištění, že se rozhodla správně.

2. 2. 1 Vymezení pojmu Stockholmský syndrom

Je zajímavé, že oběti domácího násilí nevyhledávají pomoc samy nebo nechtějí podat žalobu na násilníka a z velké obavy a strachu zůstávají a dále trpí. Jedním z několika důvodů je starost a strach o děti, ale také zejména to, že neví, kam by šly. V České republice je sice mnoho azylových domů, ale jen

---

²¹ POTMĚŠIL, J., *Domácí násilí v přestupkovém řízení*, s. 4-5.

nepatrně domů je s utajenou adresou. Navíc jsou oběti poměrně hodně ke svému partnerovi citově vázané.

Problém silné citové vazby na pachatele vysvětluje tzv. Stockholmský syndrom – byl popsán v sedmdesátých letech dvacátého století v souvislosti s přepadením banky, při němž útočníci zadržovali po několik dní rukojmí. Tento jev spočívá ve vytvoření silné emocionální vazby mezi násilníkem a jeho obětí. Jde o identifikaci oběti s jednáním násilníka, kdy se oběť snaží zavděčit svému trýzniteli, pomáhá mu a chrání jej, čímž si podvědomě vykupuje jeho shovívavost a ochranu svého života. Stockholmský syndrom se vyskytuje především u těch případů domácího násilí, kdy je oběť vystavena mimořádně silnému mocenskému působení násilníka, vůči němuž nemá prakticky žádnou možnost obrany. Mezi předpoklady existence Stockholmského syndromu patří: Život oběti se nachází v permanentním a intenzivním ohrožení, oběť žije s intenzivním pocitem, že nemá možnost úniku, izolace od lidí, přechodná náklonnost násilníka (drobné dárečky, pozornosti).

„Možnost řešení bezvýhodné situace oběti žijící s násilníkem v jedné domácnosti nabízí institut vykázní pachatele, kdy pachatel musí opustit společnou domácnost a je tzv. vykázn z cesty oběti, kdy se k ní nesmí přiblížit. Tento institut důkladněji popíši v pozdějších kapitolách.“²²

Sedm základních doporučení jak se bránit domácímu násilí:

- a)** Domácí násilí není normální jev. Nikdo není povinen snášet ponižování ze strany partnera.
- b)** Chyba je v tyranizujícím násilníkovi, nikoli v oběti! Oběť se nemá za co stydět. Násilí je ostuda útočníka.
- c)** První projev násilí je jen začátek! Nevěřte sebekajícím slibům a omlouvám. On či ona se nezmění. Jedněte hned! Nepodceňujte varovné vlaštovky ve vašem vztahu. Vaše láska, pokora ani ústupky násilníka nezmění.
- d)** Pokuste se násilí okamžitě zastavit. Nevíte – li jak na to, vyhledejte radu

---

²² PLESKOVÁ, K. et al., *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů (pracovní sešit)*, s. 30-31.

odborníků (například manželské poradny nebo specializované poradny). Selže – li váš soukromý pokus o stopnutí násilí, vyhledejte okamžitě pomoc (právníka, lékaře, policii, azylový dům, organizaci pro pomoc obětem).

e) V momentě akutního nebezpečí volejte okamžitě policii.

f) Jste – li zraněn (a) či máte – li zdravotní či psychické problémy, vyhledejte okamžitě lékaře. Plně ho informujte, žádejte zápis do zdravotní dokumentace.

g) Řešte váš problém, dokud máte sílu. Nevzdávejte to! Hledejte pomoc a podporu! Každá situace se dá nějak řešit. Informujte se v poradnách, krizových centrech, v místech sociální pomoci.

„Pamatujte si, že nikdo nemá právo druhého bít, ponižovat, kontrolovat či vydírat. Pokud jednou dojde k domácímu násilí, bude se s největší pravděpodobností opakovat. Násilí, které se neřeší, má navíc tendenci narůstat na intenzitě i četnosti. Situace se nezmění, dokud pachatel nepřijme zodpovědnost za své jednání. Nestyděte se za svou situaci, násilí není vaše vina, za násilí se neomlouvejte ani se z něj neobviňujte.“²³

Sestavení bezpečnostního plánu

U někoho, komu věříte, si schovejte: náhradní klíče, různé druhy šatstva, osobní písemnosti, zdravotní zprávy a peníze pro svou potřebu.

Ukryjte si jakýkoliv důkaz o jakémkoli násilí (zničené ošacení, zadokumentování všech způsobených zranění atd.).

Připravte si plán útěku s nejvýhodnější dobou realizace.

Je nutné si zapamatovat adresy, kde Vám mohou pomoci. Podělte se s někým o Vašich problémech. Mějte u sebe kontakty na své kamarády, rodinné příslušníky a domy pro ochranu obětí domácích násilí.

Policii zavolejte ihned, jakmile to budete sama cítit.

---

²³ Leták občanského sdružení ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy za podpory Diplomatic Ladies Association

V případě vyhledání jakékoli lékařské pomoci z důvodů útoků proti Vaší osobě při domácím násilí, sdělte, jak k tomu došlo. Zároveň trvejte na dokumentaci Vaší návštěvy.

Celou situaci se pokuste vysvětlit svým dětem a zároveň jim sdělte místo, kde se mohou schovat, nejlépe uzamknout. V okolí jim ukažte třeba dům naproti, pokud to bude nutné s vysvětlením, že oni musí být v bezpečí.

Poučte rovněž své sousedy a požádejte je o pomoc v případě domluveného hesla o zavolání hlídky policie.

V případě, že jste napaden (a) během volání na policii – nezavěšujte, hlasitě artikulujte!

Při příjezdu policie najděte prostor, kde budete sami, abyste mohl (a) sdělit celý svůj problém.

Nikdy neříkejte, že nechcete ošetřit.

V případě jakéhokoli útoku a poškození majetku (zničené šatstvo, vytrhané vlasy) neuklízejte, ale tyto důkazy v igelitovém sáčku předejte policii.

Vše řádně zadokumentujte pokud možno i s datem, je-li to možné.

Po policistech chtějte vždy jejich služební čísla.

Zjistěte si od policie informaci, zdali bude pachatel do večera nebo v noci propuštěn, popř. jak budu ochráněn (a), pokud se rozzuří a stane se násilnějším?

Dětem nic nezatajujte, co se násilí týká, vše se jim snažte vysvětlit i s útoky proti Vaší osobě.

Pokud násilí eskaluje, nechovejte malé dítě, jelikož může být díky Vám zranitelnější.

Při vyšetřování a soudním projednávání trestného činu se snažte nebýt nervózní, plačtivá a unáhlená.

Nikdy se nebraňte přijmout pomoc od rodinných příslušníků a specialistů.

Mýty o domácím násilí

To není násilí, ti dva se jen hádají – při hádce jde většinou o konflikt zájmů a každá ze zúčastněných stran se pokouší prosadit svoje zájmy.

Pokud je mezi nimi nerovnost síly a moci (např. jedna osoba je fyzicky silnější, ozbrojená, anebo disponuje financemi), vzniká nebezpečí, že silnější strana zneužije svoji převahu na prosazení svých zájmů. Tehdy se může hádka změnit v násilí.

Násilí se vyskytuje pouze v problémových rodinách – násilí může postihnout každého nezávisle na příslušnosti k sociální vrstvě, kultuře a náboženství a nezávisle na věku.

Dojem, že násilí se týká jen „problémových“ rodin, vzniká proto, že v některých skupinách společnosti se násilí utajuje více než v jiných. Pro ženy z těch skupin, kde je povídání o zážitcích s násilím zapovězeno, je proto ještě těžší hledat a získat pomoc. Pro mnoho žen má zveřejnění násilí závažné důsledky, např. může utrpět pověst rodiny, muž může ztratit zaměstnání, u cizinek může být ohroženo povolení pobytu. Starší ženy mají menší šanci na začátek „nového“ života, zdravotně postižené ženy si uvědomují, že nemají skoro žádnou jinou možnost, než snášet násilnického partnera.

Násilí v rodině je soukromá záležitost – násilí mezi partnery nesmí být chápáno jako soukromá záležitost za zavřenými dveřmi, ale jako jev ohrožující celou společnost. Násilné činy jsou podle našich zákonů trestné bez ohledu na to, zda jsou páchané v rodině či mimo ni.

Ženy si vymýšlejí, aby získaly být anebo výhody při rozvodu – skryté násilí při násilných činech rodině vysoko převyšuje nahlášené případy. Ženy násilí mnohem častěji utajují nebo bagatelizují, než aby v tomto směru přeháněly.

Ženy chtějí být týrané, jinak by přece násilníka opustily - ženy, které zažívají násilí, zkusí vše možné, aby změnily situaci. Chtějí, aby násilí přestalo, často si však přejí zároveň udržet vztah či manželství.

Ženy provokují násilí nebo si ho nějakým způsobem zaslouží – za „provokaci“ bývá často označeno už to, že žena přijde o něco později z práce,

má na něco vlastní názor, navštíví svou přítelkyni nebo si dovolí muže kritizovat. Jakýkoliv důvod (ať už skutečný či smyšlený) však opakované násilí omlouvat nemůže.

Ženy si vybírají partnery, kteří je týrají – žádná žena nechce, aby ji někdo bil, znásilňoval nebo vraždil.

Na začátku vztahu tyraní obvykle ještě nesahají po násilných prostředcích. Násilné jednání většinou začíná po určitém čase soužití. Šílená zamilovanost se postupně mění v šílenou žárlivost, ubezpečování „Jsem do tebe zblázněný“ se mění na tvrzení „Mám na tebe právo.“

Muži týrají ženy, protože sami v dětství zažili násilí – zážitky z dětství mají různé následky. Někdy mohou jednání vysvětlit, ale nikdy ho nemohou ospravedlnit. Muži, kteří násilí v dětství zažili, se násilníky mohou stát, negativní zkušenosti však mohou vést i k odmítavému postoji vůči násilí.

Násilí v dětství automaticky neznamená, že by bludný kruh násilí musel nevyhnutelně pokračovat.

Základní příčinou mužského násilí je alkoholismus nebo drogy – alkohol a drogy nejsou příčinou násilí a ani nemohou být jeho omluvou. Jsou jen určitým stimulantem – odbourávají zábrany, a proto se impulsy agresivity zesilují.

Muži týrají ženy proto, že nedokážou vyjádřit své city jiným způsobem – násilné činy v soukromé sféře se všeobecně chápou jako čistě afektované jednání – muž jednoduše „vybuchne.“

„Tento argument přehlíží skutečnost, že násilné jednání je zpravidla výběrové. Muži ani ve stavu silného afektu neudeří například svého šéfa, svou ženu však často ano.“²⁴

2. 2. 2 Příběh oběti domácího násilí

„Během víkendu jsem sebrala veškerou svou odvahu, zabalila svůj nepovedený život do dvou svých kufrů, zabalila kufr dvěma svým dětem a odešla jsem nadobro pryč. Konečně jsem se rozhoupala a udělala ten rozhodný

---

²⁴ PLESKOVÁ, K. et al., *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů (pracovní sešit)*, s. 33-34.

zásadní krok. Za sebou jsem nechala vše, co jsem měla ráda – rodiče, přátele, dům, práci, ale především to monstrum, které jsem kdysi měla ráda a milovala, svého manžela. To on ovládal od prvopočátku celý náš život, celé naše soužití. Rozdělil úkoly, určil pravidla a vládl svou pevnou rukou diktátora. Já jsem byla pouhou služkou, rohožkou, děvečkou pro všechno a vůbec jsem nechápala proč, proč se tak strašně moc změnil. Naše večery probíhaly tak, že on křičel, až to bylo slyšet na celou ulici a já jsem pouze poslouchala. Můj stud a ostych mi nedovolil, abych někdy někomu něco řekla. Naše manželské epizody měly ale jedno společné a to, že manžel se v nich vyžíval a já pouze poslouchala a nechápala, proč a kde se vzaly, nebo co jsem udělala a dělám špatně. Měli jsme si užívat společného života, být šťastni, ale opak byl pravdou. Neměla jsem vůbec žádnou chuť bojovat, a proto jsem se snažila za každou cenu vyhovět, být lepší než on. Netušila jsem anebo si nechtěla připustit, že dělám chybu v tom, že stále ustupuji, což následně dorostlo takových rozměrů, že jsem vedle něho již nemohla dýchat, dusila jsem se. Výsledkem všeho byl vždy další silnější útok, kdy klidné období se povážlivě zkracovalo, ale já chtěla za každou cenu udržet úplnou rodinu a tak jsem to vše snášela. Na rozvod jsem v tuto dobu neměla nejmenší pomyšlení. Celé mé ponižování se mi následně vrátilo jako bumerang na našich dětech. Při jejich dorůstání jsem stále více pozorovala, jak se na nich podepsalo vše, co zažívaly v dětství. Mnoho lidí a známých mně přitom odsuzovalo za to, co jsem udělala, jak jsem radikálním řešením dokázala rozvrátit rodinu. Já jsem však vše pociťovala jako nesmírnou úlevu a vysvobození z desetiletého domácího násilí, šikany a ponižování. Má dlouhá cesta od naivní osmnáctileté nezkušené nevěsty přes dospělou ženu a mámu, která teprve poznala sama sebe, se vyplatila. Odešla jsem od něho co nejdále. Mé další starosti však stály za to. Vidět každý den své děti, jak se radují ze života, jak rostou, jak beze strachu usínají, a řeší pouze své problémy, bylo tím nejlepším, co mě potkalo a co jsem pro ně mohla udělat. Zkrátka dokázala jsem něco, za co jsem na sebe byla hrdá a pyšná, a to dostat děti a sebe do bezpečí dříve než bylo pozdě.

2.3 Domácí násilí páchané na dětech

Domácí násilí není jen problémem dospělých – týká se i dětí. Pokud se obětí domácího násilí stane matka, její zážitky a rozhodnutí se nebudou týkat pouze jí samotné – musí myslet i na své děti. V předchozí kapitole jsem uvedl, jak může pachatel využívat děti jako zbraně při zneužívání ženy a jak mohou potřeby dětí ztěžovat opuštění domova. Jaký má však násilí vliv na děti samotné – jsou příliš malé na to, aby to pochopily? Může se násilí před nimi zatajit? Dostanou se z toho samy, až násilí ustane? Realita bohužel není tak jednoduchá. Děti mohou být domácím násilím zle poznamenány. Některé děti jsou také bity a zneužívány. Jiné mívají s násilím nepřímou zkušenost. Pochytí napětí mezi dospělými a budou vědět o hádkách a rvačkách, které se v domě odehrávají, i když se budou v té době nacházet v jiné místnosti. Některé se zase mohou stát svědky násilí a uvidí nebo uslyší, jak jeden rodič týrá toho druhého.

Ať jsou děti přítomny nebo ne, domácí násilí na ně může mít velmi dlouhodobý a zhoubný vliv. Organizace NCH Action for Children vydala v roce 1994 první publikovaný výzkum týkající se vlivu domácího násilí na děti. Výsledky dopadly špatně, neboť děti jsou domácím násilím postiženi úplně stejně jako dospělí. Domácí násilí se na dětech může projevat různými způsoby zejména agresivitou, bojácností, poruchami spánku, problémy ve škole. *„Dotázané matky uvedli nejběžnější vlivy na jejich děti: Děti byly krátkodobě poznamenány, děti byly vyděšené, děti se uzavřely do sebe, u dětí se objevily problémy s nočním pomočováním, děti začaly mít potíže ve škole, děti byly dlouhodobě poznamenány, děti se začaly chovat násilně a agresivně a jsou hůře zvládnutelné, děti zůstaly rozmrzelé a zahořklé, dětem chybí sebedůvěra, děti nedůvěřují lidem a obtížně budují vztahy.“*²⁵

Pro dítě je domácí násilí extrémně traumatizující zkušenost, jejíž následky si ohrožená osoba mnohdy nese celý život – fyzické i psychické. Dostat se z tak nerovného a děsivého vztahu je náročné pro každého (dospělého) člověka. Pokud jsou oběťmi nebo svědky domácího násilí děti, je

---

²⁵ CONWAYOVÁ, H. L. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti*, s. 95-97.

jejich situace ještě těžší.

To vyplývá nejen z jejich přirozeně závislého vztahu k rodičům, ale i z jejich větší zranitelnosti a omezeným možnostem jak situaci řešit. U dětí, které jsou svědky či oběťmi bití, týrání nebo zneužívání, vznikají zásadní poruchy vývoje, šokové reakce a možnosti o útěk z těchto problémů, které mohou vyústit až pokusy o sebevraždy. Je důležité si uvědomit, že pro dítě je velmi obtížné se v nastalé situaci vyznat a zorientovat. Nerozumí tomu, co se doma děje, cítí opuštěnost a bezradnost. Stejně jako dospělý má dítě potřebu hledat řešení vzniklé situace, snaží se dospělému pomoci a přebírá za tuto situaci odpovědnost.

2. 3. 1 Dětství a nápodoba jako vzor rodičovského chování

Vlastní zkušenosti z dětství jednoho či obou rodičů jsou podstatným činitelem jejich chování k vlastnímu dítěti. Dítě při výchově svých dětí, které je poznamenané domácím násilím nedokáže své chování vůči svým dětem korigovat, i když se velmi snaží, ale je dosti ovlivněno právě chováním svých rodičů. Přebírá si od nich vzor chování. To ukazuje na závažný vliv toho, že pro dítě především v raném dětství je jeho vlastní rodina a její způsob chování jediným a absolutním vzorem chování. Negativní vzájemný vztah rodičů odráží jejich chování k vlastnímu dítěti. Proto mnoho rodičů řeší své vlastní problémy cestou svých dětí. *„Dítě je vtahováno do sporů rodičů, stává se terčem, na němž si rodiče vylévají svou nevraživost na partnera. Zdánlivá či skutečná podobnost s jedním z rodičů může tuto tendenci v chování druhého ještě posilovat.“*²⁶

Nápodoba je jedním z nejzákladnějších socializačních mechanismů, kterým dítě, které nerozumí tomu, co se kolem něho děje a řadu situací neumí řešit, napodobuje v podstatě beze změny způsob chování rodičů v dané situaci. To mu pomáhá zvládnout, pochopení a náhled na důvody chování přicházejí až daleko později ve vývoji. Protože pro dítě jsou vzorce chování, které přebírá od rodičů, v podstatě jedinečné (nemá jiný vzor a netuší, že je možno chovat se

---

²⁶ VANÍČKOVÁ, E. – HADJ-MOUSSOVÁ, Z. – PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*, s. 29.

jinak), přebírá velmi často i způsoby chování, které jsou agresivní, pokud žije v prostředí, kde je to běžné.

„Protože vzorce chování, přebírané nápodobou, patří k vývojově nejstarším způsobům chování jedince, je velmi pravděpodobné, že i přes racionální analýzu a další výchovné vlivy (přesvědčení o nevhodnosti a nesprávnosti agresivního chování), má jedinec v situaci afektu či emocionálního vzrušení tendenci jednat podle hluboce zakořeněného návyku, takřka automaticky.“²⁷

2. 3. 2 Informace dětem o domácím násilí v rodině

Každé dítě má svůj domov. Je to místo, kde máš své věci, rodiče, sourozence. Domov by pro tebe měl znamenat jistotu, pohodu a bezpečí. Je normální, když spolu rodiče občas nesouhlasí, když se pohádají. V některých rodinách ale dochází i k násilí. Domácí násilí zraňuje i děti. Děti často slyší a vidí, k čemu dochází mezi dospělými v rodině. Někdy se mohou ocitnout uprostřed násilného boje. Násilí je, když druhému způsobujeme bolest, urážíme ho, snažíme se v druhém vyvolat pocit, že je hloupý a nešikovný. K domácímu násilí obvykle dochází mezi dospělými, kteří spolu žijí. Ale může k němu dojít i poté, co se rozejdou. Jeden z dospělých (obvykle muž) týrá druhého (obvykle ženu). Muž zraňuje city ženy, vyvolává v ní strach nebo ji uhodí. Ale nejsou to vždy muži, kdo zraňuje ženy. Někdy zraní žena muže, k násilí může dojít také mezi dvěma muži anebo dvěma ženami. Někdy se k týrání přidají další členové rodiny, často si ubližují i děti mezi sebou. S násilím se může setkat každý. K domácímu násilí v rodině může dojít kdekoliv a kdykoliv. Nejčastěji k němu dochází doma a velmi často o tom ostatní lidé vůbec nevědí. Násilníci nejsou na první pohled zlí a oškliví lidé. Bývají zlí pouze doma. Proto často nikdo ve tvém okolí nemusí vědět o tom, že u vás doma k násilí dochází. Ale násilí není v pořádku. Nikdo si nezaslouží, ať je jakýkoliv, aby byl týrán, ponižován a měl strach.

---

²⁷ VANÍČKOVÁ, E. – HADJ-MOUSSOVÁ, Z. – PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*, s. 23.

2. 4 Domáci násilí páchané na seniorech

S přibývajícím věkem ubývá fyzických sil, ubývá přátel a sociálních kontaktů a naopak se rozvíjí různá zdravotní omezení, potíže a nemoci. Síly ubývají, což se odráží na vztazích s jinými lidmi a začínají se měnit pozice z nezávislých samostatných osob na osoby na jiných závislé.

Tato nerovnováha ve vzájemném postavení se může v podmínkách sociální izolace a při nerespektování lidské důstojnosti prohlubovat až do podoby nadvlády jedné strany nad druhou. Domáci násilí je naučené chování ve vztahu mezi blízkými lidmi. Jeho projevy ve stáří mohou být vyvrcholením předchozích špatných vztahů, ale může se projevit také naprosto nečekaně, například při onemocnění, které vyžaduje dlouhodobější péči druhé osoby a není možné jí zajistit jinak.

Podporu vzniku domácího násilí ve vyšším věku ovlivňují zejména tyto životní situace:

- sociální samostatnost a izolovanost od ostatních, narušená sebedůvěra,
- zjištění závažného onemocnění,
- návrat dospělých dětí k rodičům zejména z důvodů svého neúspěchu v životě (rozvod), závislosti na omamných látkách a alkoholu.
- soužití starých rodičů s duševně nemocnými dospělými dětmi (rodiče postupně ztrácí autoritu, mají z nich strach a snaží se je dostat do léčení).

2. 4. 1 Formy špatného zacházení se staršími osobami

Špatným zacházením rozumíme, když osoba starší 60 – ti let, nebo celkově oslabená postupujícím věkem či tělesným nebo psychickým postižením, je vystavena některému z níže uvedených působení:

Tělesné týraní – vědomé způsobování fyzické bolesti, zraňování nebo bezdůvodné fyzické omezování starší osoby: zlomeniny, otoky, škrábance,

popáleniny, podlitiny, sexuální týrání, stopy po kousnutí. „Dívám-li se zpátky, žila jsem jako v koncentračním táboře. Nade mnou neustále visela hrozba. Bez ohledu na to, co jsem udělala, nikdy to nebylo správně. Vždycky jsem se snažila být perfektní. Nejen z lásky k matce a otci, ale také k němu. Doufala jsem a modlila se, že se změní a že všechno bude v pořádku, jakmile se stanu tím, čím chce, abych byla.

Materiální/finanční zneužívání – zneužívání majetku a finančních zdrojů starší osoby. Lze je poznat podle uvedených příznaků: nepřesná, zmatená nebo žádná povědomost o vlastní finanční situaci, nevysvětlitelná nebo náhlá neschopnost platit účty, nakoupit potraviny nebo předměty osobní potřeby, nerovnoměrnost mezi příjmy/majetkem a životní úrovní, obava nebo strach, když se mluví o penězích, náhlý, bezdůvodný převod majetku starší osoby jiné osobě/osobám, neochota vydávat peníze za starší osobu za potřebné služby nebo péči, i když si to starší osoba může dovolit.

Dále pak i mimořádný zájem členů rodiny o majetek starší osoby. Otec, kterému je 89 let, je nucen svým synem alkoholikem, aby mu vydal svůj měsíční důchod. Když otec odmítne důchod vydat, syn ho připoutá k židli a znemožní mu opustit dům. „Nezaplatil by za mé léky ani lékař. Řekl mi, že je doopravdy nepotřebuji a že je to příliš nákladné. Nenavštívil mne ani po operaci. Mám maličký důchod, jak asi přežiji? Ale nějak už si poradím. Je lepší žít skromně než žít s nenávisí a lhostejností.“ (68letá žena, která se osvobodila od svého 78letého partnera).

Zanedbávání druhou osobou – tělesné a psychické zdraví staršího člověka může být vážně ohroženo, když osoba, která o ni pečuje, není dostatečně schopná splnit nebo zanedbává povinnosti opatřit svému svěřenci dostatek potravy, přístřeší, oděv nebo lékařskou péči.

Emocionální týrání – ponižující výroky, sekýrování, včetně hrozeb či odloučení osoby od rodiny nebo přátel. Emocionální týrání se může vyznačovat následujícími stavy: zmatenost, přehnaný strach, nespavost, spánková deprivace či potřeba nadměrného spánku, změna v chuti k jídlu, neobvyklý přírůstek nebo úbytek na váze, nezáměr o sebe sama, o jakoukoliv činnost nebo o okolí, ambivalence pocitů lásky i nenávisti, rezignace, stáhnutí se do sebe, úzkostné nebo panické stavy, užívání uklidňujících léků nebo sedativ, zabývání se suicidiálními myšlenkami, případně pokus o sebevraždu.

Členové rodiny mohou používat nejrůznější formy týrání starší osoby. Často jsou jednotlivé uvedené formy týrání používány dohromady.

„Nemohla jsem se od něho vzdálit po celý den, protože jsem mu musela dávat inzulinové injekce. Moje děti nechtěly být nablízku, protože je stále protivný a zahnal všechny přátele. Naštěstí se jeho stav zhoršil natolik, že musel odejít do ústavu. Nyní jsem opět volná a mohu se setkávat s lidmi.“ (81letá žena s 84letým manželem).

Jiné známky zneužívání či týrání členy rodiny – opakovaná „náhodná“ zranění, která jsou podezřelá, navštěvuje více lékařů, takže nikdo nezná přesný počet zranění.

„Může navštívit lékaře s vážnými stesky či známkami úzkosti ještě bez jakýchkoliv viditelných stop týrání, nebo může být hospitalizován v psychiatrické léčebně z důvodů úzkosti či deprese, často utíká z domova, jeví se jako „obtížný“ pacient atd.“²⁸ Senioři mohou hledat pomoc a podporu v nejbližším okolí, na linkách důvěry, v krizových centrech, u sociálních pracovníků, u psychologů, právníků, u organizací zaměřených na pomoc seniorům, u organizací pomáhajících osobám ohroženým domácími násilím, na městském (obecním) úřadu. V akutní situaci je nutné přivolat záchrannou lékařskou službu, policii. K vyřešení situace je nejlepší na čas ze společně obývaného bytu nebo domu odejít a řešit situaci z bezpečného a klidného místa s odbornou podporou a pomocí sociálních pracovníků,

---

²⁸ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ SE SENIORY A NÁSILÍ V RODINĚ. *Průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele*, s. 12-16.

psychologů a právníků. Dočasné útočiště lze hledat: v léčebných zařízeních, v azylových domech, v krizových centrech, u příbuzných, v pečovatelských domech, domovech důchodců a penzionech pro důchodce.

2.5 Doporučení a praktické rady osobám ohroženým domácím násilím

Boj s agresivním jedincem se nevyhrává. Používání stejných prostředků, jakých využívá, se v žádném případě nedoporučuje. Oběť musí nejprve odhalit existenci procesu, v jehož rámci je na ni svalena veškerá odpovědnost za manželský nebo rodinný konflikt, a poté problém analyzovat „s chladnou hlavou“ a bez pocitů viny. K tomu je třeba, aby se vzdala ideální představy o absolutní toleranci vůči partnerovi a uznal, že ten, koho má ráda nebo měla ráda, vykazuje pro ni nebezpečnou poruchu osobnosti.

„Navíc se před ním musí chránit. Matky se musí naučit rozpoznat přímé i nepřímé nebezpečí, které hrozí jejich dětem ze strany agresivních osob. Není to snadné v případech, když agresorem je jeden z rodičů. Oběť se může dobře bránit jenom tehdy, když se vymaní z agresorova ovládnutí a přistoupí na to, že je zlý a nebezpečný navzdory bývalým nebo stále trvajícím citům, které k němu chová. Zásadním pravidlem je přestat se ospravedlňovat. Pokušení je velké, protože řeč agresivního jedince je doslova protkána lží pronášenou s těmi nejhoršími úmysly. Jakékoliv vysvětlování nebo ospravedlňování může vést jedině k tomu, že oběť do tohoto „bahna“ zabředne ještě hlouběji. Jakákoli nepřesnost nebo omyl z její strany, přestože by byly do situace vneseny v dobré víře, mohou být zneužity proti ní. Dále musí jednat. Oběť musí opustit stav strnulosti a nehybnosti a vymanit se z pohybu v uzavřeném kruhu. Je to rozhodnutí, které učinit musí, protože jedině ona může dosáhnout nějaké změny. Náhlá krize, při které se oběť vymaní z ničivého ovládnutí, jí umožňuje znovu se vrátit do života. Je to jediná možnost nějakého řešení nebo přinejmenším alespoň částečného napravení. Čím déle se takové vyhrocení opozdí, tím bude násilnější.“²⁹

---

²⁹ HIRIGOYEN, F. M. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*, s. 186-187.

Rady ohroženým osobám

Především se přestat stydět, vinit a přijmout obecnou a ověřenou pravdu:

- a) jednou „rozjeté“ domácí násilí se bude zhoršovat,
- b) zasloužím si lepší život, stejně tak i mé děti, pokud jsou rovněž ohrožené,
- c) pomoc existuje a není ostuda ji vyhledat,
- d) neexistuje ideální a okamžité řešení, vždy je to s určitou ztrátou (vztahu, ekonomického zázemí apod.), ale zvládli to jiní, zvládnou to i já,
- e) ukončení domácího násilí je riskantní fází, potřebuji proto podporu a kvalifikované rady.

„Je důležité, aby ohrožená osoba především získala zpět sebedůvěru a sílu k tomu, aby vyhledala pomoc a dokázala se rozhodnout, jak se svým životem naloží. A také, aby své rozhodnutí dokázala uskutečnit. Začít může diskrétním telefonátem linky důvěry nebo na jinou specializovanou linku.“³⁰

2. 5. 1 Instituce a organizace pomáhající obětem domácího násilí

„Ohrožená osoba může hledat pomoc a oporu nejen u svých blízkých a přátel, ale především u státních organizací, intervenčních center, v různých organizacích zaměřených na pomoc obětem domácího násilí a občanských poradnách.“³¹ V rámci své působnosti se Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra podílel na připomínkových řízeních k návrhům na změnu platné právní úpravy ve smyslu zvýšení ochrany před domácím násilím. *„K 1. červnu 2004 pak nabyla účinnosti novela trestního zákona, která do něj vložila novou skutkovou podstatu trestného činu Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě a domě § 215a trestního zákona, který byl dnem 1. ledna 2010 přejmenován na trestný čin Týrání osoby ve společném obydlí § 199 trestního zákona s novou skutkovou podstatou.“³²* Tímto krokem došlo k uzákonění povinnosti orgánů činných v trestním řízení stíhat agresora domácího násilí, a

---

³⁰ Leták Domácí násilí – informace pro ohrožené osoby, sociální pracovníky a veřejnost.

³¹ Ministerstvo vnitra ČR (MV ČR 2007 – interní pokyn: *Užitečné rady a komunikace s ohroženou osobou*.

³² JELÍNEK J., et., al., *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 251

to i bez ohledu na skutečnost, zda k němu poškozený dá souhlas. V mnoha případech však domácí násilí nedosáhlo trestněprávní roviny a nebylo tak možno využít prostředky, které poskytuje trestní řád. Přesto bylo nutno i v těchto případech oběť domácího násilí chránit. Odbor bezpečnostní politiky za tímto účelem vydal pro policii stanovisko, v němž doporučoval v daných případech využití oprávnění o zajištění agresora na dobu 24 hodin, které je upraveno zákonem o policii.

Policie ČR

Od 1. ledna 2007 je policie oprávněna, zjistí-li, že se v daném případě jedná o domácí násilí, násilnou osobu ze společného obydlí vykázat. *„Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinými slovy řečeno policie násilnou osobu vykáže vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí.*

Současně pak může být jednání násilné osoby vyšetřováno v rámci trestního řízení, lze-li jednání násilné osoby kvalifikovat jako trestný čin, případně, nedosáhlo-li jednání násilné osoby intenzity trestného činu, je prováděno přestupkové řízení.“³³

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Rovnost mužů a žen zasahuje do sféry veřejné stejně tak jako do sféry soukromé. Princip rovného zacházení s muži a ženami je jedním ze základních principů demokratického fungování občanské společnosti, a proto také Česká republika přikročila k jeho faktickému prosazování a to nejen s ohledem na blížící se vstup České republiky do struktur Evropské unie. V roce 1998 byl ministr práce a sociálních věcí pověřen koordinací vnitrostátní agendy týkající se postavení žen ve společnosti (usnesení vlády č. 6 ze dne 7. 1. 1998) a zároveň mu byl uložen úkol předložit vládě dokument obsahující formulaci priorit vlády v otázkách rovnosti mužů a žen. Tento dokument, nazvaný Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen, byl schválen

---

³³ METODICKÝ POKYN ŘEDITELE ÚSKPV PP ČR, 2004, *Postup PČR při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí*, s. 13

vládním usnesením č. 236 ze dne 8. 4. 1998. Dokument vymezuje sedm hlavních priorit, oblastí, v nichž je třeba dosáhnout odstranění existujících nerovností mezi muži a ženami.

Česká Asociace Pracovníků Linek Důvěry

Občanské sdružení, které vzniklo v roce 1995. Linky důvěry mají v naší tradici od roku 1964.

V tomto roce byla založena první linka důvěry na psychiatrické klinice Ke Karlovu. Do revoluce v roce 1989 fungovalo v naší zemi jen několik pracovišť podobného typu (Linka naděje v Brně, Linka důvěry v Kosmonosech, Linka důvěry v Bílé vodě, Linka důvěry v Třebíči, Linka důvěry v rámci psychiatrické kliniky v Olomouci). Zhruba od roku 1992 začaly vznikat v naší zemi další linky důvěry, zejména mimo Prahu v regionech. Jejich zřizovateli již nebyly výhradně zdravotnické subjekty, linky důvěry se rozšířily do sféry sociální i školské. Zřizovateli linek důvěry jsou rovněž subjekty v neziskovém a nestátním sektoru, např. církve, nadace, občanská sdružení. V současné době je v naší zemi okolo 35 pracovišť linek důvěry.

Česká asociace pracovníků linek důvěry (dále ČAPLD) si klade za cíl zejména: sdružovat linky důvěry, podporovat je v jejich odborném rozvoji, svoji metodickou činností chránit profesionalitu a dobré jméno těchto zařízení, chránit pracovníky i klienty.

Asociace občanských poraden

Asociace občanských poraden je nástupnickou organizací Sdružení pro vybudování sítě občanských poraden, které bylo založené v roce 1997 a změnilo název na Asociaci občanských poraden v roce 1998. Zakládajícími občanskými poradnami byly Děčín, Havířov, Praha Jižní Město a Brno (Anenská). Nyní AOP sdružuje 39 občanských poraden v 56 místech ČR, které ročně zodpoví téměř na 50 tisíc dotazů. AOP byla zřízena pro rozvoj sítě občanských poraden. Občanské poradny poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné sociálně odborné poradenství v 18 právních oblastech a upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů.

Psychosociální centrum Acorus

Občanské sdružení, provozuje Psychosociální centrum Acorus, poskytující osobám ohroženým domácím násilím pomoc v překonávání nepříznivé sociální situace.

Služby, které poskytuje, jsou zejména azylové domy, odborná sociální poradenství a pomoc v krizi. Jde o služby, které respektují lidskou důstojnost, jsou vstřícné a potřebné vůči uživatelům, rozvíjí samostatnost a sněží se o začlenění do běžného normálního života bez agrese a násilí. Uživatelkami služby krizová pomoc v Psychosociálním centru Acorus jsou ženy nebo ženy s dětmi, které jsou aktuálně ohrožené domácím násilím a ocitly se v situaci, že se z důvodu ohrožení nebo akutního krizového psychického stavu nemohou dočasně vrátit do bytu nebo domu, kde dosud bydlely.

Bílý kruh bezpečí

Jedná se o poradenství psychologů, lékařů, právníků bez ohledu na odměnu za vykonanou práci pro oběti a svědky různé trestné činnosti. Bezplatné, diskrétní a odborné služby probíhají v sedmi poradnách v České republice. Jsou poskytovány zejména právní informace, psychologické podpory a praktické rady. U závažných násilných trestných činů poskytují obětem a pozůstalým veškerý servis, počínaje zastupováním u soudu a vyřizováním věcí ohledně pohřbu konče.

Občanské sdružení Élektra

Nevládní nezisková organizace vznikla svépomocí a spoluprací klientek a terapeutek v roce 1995, jako pomoc ženám (obětem) sexuálního násilí. Sexuální zneužití v dětství a znásilnění v kterémkoli věku jsou traumata, která nelze jen tak zapomenout, i když se snažíte sebevíc. Dokud nepřesunete vinu tam, kam patří, a nezbavíte se výčitek a sebeobviňování, nepodaří se Vám najít kladný vztah sama k sobě, ke svému tělu, svým potřebám... Jestliže nemáte ráda sama sebe, nemůžete dávat lásku druhým. I Vaše děti se s Vámi budou cítit lépe, budete – li sama se sebou spokojená.

Koordona

„Koalice neziskových organizací proti domácímu násilí“, byla založena dne 25. 11. 2004 v Praze jako volné sdružení společností, která chrání práva žen ve smyslu násilí na ženách a domácího násilí. Vznikla v návaznosti na společnou roční mediální a osvětovou kampaň proti domácímu násilí. Koordona je neziskové sdružení volných organizací. Jde o sdružení, které poskytuje poradenskou činnost zejména týkající se a spojenou s azylovými domy (s neutajenou nebo utajenou adresou) pro oběti domácího násilí. Zejména pro ženy. Dále se zabývá různými poradnami a to psychosociálními, právními. Uvedená organizace se dále zabývá poradenskou činností, která je zaměřena převážně k porušování lidských práv žen, ale také na oblast problematiky domácího násilí. V neposlední řadě řeší problematiku azylových domů pro matky s dětmi, které nepřišly do problému s domácím násilím a nemají kde bydlet.

Liga lidských práv

Liga lidských práv je česká nevládní organizace, která se zaměřuje na ochranu lidských práv v rozsahu, v kterém tato práva garantuje Listina základních práv a svobod a závazné mezinárodní smlouvy. Liga prosazuje lidská práva pro zvýšení kvality a důstojnosti života, a to za pomoci výzkumu, vzdělávání, vedení strategických právních případů a předkládání argumentů a řešení. Vizí Ligy lidských práv je taková společnost, kde jsou v běžném životě dodržována lidská práva a v případě jejich porušení se jednotlivec může účinně bránit.

ProFem o.p.s., konzultační středisko pro ženské projekty

Lobing uvedeného střediska je zaměřen na lidská práva žen a násilí páchané na ženách, bezplatnému právnímu poradenství a publikacím pro oběti domácího násilí. ProFem dále provádí školení a posiluje nezaměstnané ženy různými kurzy, projekty a dalším, i oblastmi, které jsou spojeny s domácím násilím. Jde zejména o poradny ženám, které na vlastní kůži poznaly dlouhodobé i krátkodobé domácí násilí – AdvoCats. Dále se specializuje na léčení a řešení posttraumatické stresové poruchy jako následku domácího násilí

u dívek a žen – Join the Net.

Občanské sdružení ROSA

V České republice i v zahraničí probíhaly a probíhají výcviky a školení ze kterých se následně rekrutovaly proškolené pracovnice občanského sdružení ROSA. Snahou a cílem sdružení je zlepšení podmínek a systému pomoci ženám a dětem, jako obětem domácího násilí. Na základě uvedených skutečností spolupracuje občanské sdružení se státními orgány a to zejména policií ČR, státním zastupitelstvím a dalšími neziskovými organizacemi, které se zabývají stejným nebo obdobným problémem v České republice a v zahraničí.

3. Analýza a aplikace právních norem mající vztah k domácímu násilí

„Ústava a Listina základní práv a svobod³⁴“

„Ústava a Listina základních práv a svobod jako právní normy nejvyšší právní síly zakotvují základní práva a svobody a stanoví nejvýznamnější zásady, na kterých je právní řád České republiky postaven. Podle článku I. Listiny jsou lidé svobodní a rovni v důstojnosti a právech. Základní práva a svobody se zaručují všem bez jakékoliv diskriminace. Listina stanoví, že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Stejně tak požívá ochrany rodina a rodičovství, neboť podle článku 32 Listiny jsou rodičovství a rodina pod ochranou zákona. Zaručena je též zvláštní ochrana mladistvých a dětí. Z této skutečnosti pramení povinnost státu chránit základní práva a svobody svých občanů a stát nemůže a nesmí tolerovat žádné případy porušování základních práv a svobod, a to ani, pokud k nim dochází v okruhu blízkých osob, v rodině. Stát má povinnost řešit všechny případy porušování základních práv a poskytovat ochranu ohroženým osobám. Násilí páchané v obydlí mezi rodinnými příslušníky osobami v partnerském či obdobném vztahu, je závažným porušováním lidských práv. Jeho oběťmi jsou převážně ženy. Dochází k němu v přítomnosti dětí a má devastující dopad na jejich vývoj“.

„Novela trestního zákona³⁵“

„Domácí násilí není možno posuzovat pouze jako jednotlivé izolované útoky směřující zejména proti tělesné integritě. Představují celou šíři tohoto druhu násilí, kdy vedle intenzivních forem fyzického násilí jsou přítomny i „mírnější projevy“ jako permanentní psychické, ekonomické či citového ponižování a vydírání. Mezi dva nejvýznamnější specifické znaky domácího násilí z pohledu trestního patří: Za prvé oběti znají velmi dobře pachatele a

³⁴ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a z. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky, s. 192.

³⁵ JELÍNEK, J. et al., Trestní zákoník a trestní řád, doslovné znění ustanovení § 198, s. 250.

navíc s ním sdílají mnoho společného (děti, byt, bankovní účty, majetek, okruh příbuzných a známých, aj.) a za druhé blízké vztahy blokují ochotu oběti trestný čin oznamovat a spolupracovat s policií a soudy“.

Jednotlivé projevy domácího násilí bylo možné posuzovat podle ustanovení trestních zákona chránící zejména fyzickou a psychickou integritu občanů. *„Příslušná ustanovení jsou zejména v první, druhé, čtvrté, páté a desáté hlavě zvláštní části trestního zákona (trestné činy proti životu a zdraví a trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti): Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352), výtržnictví (§ 358), týrání svěřené osoby (§ 198), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199), únos (§ 216), ohrožování výchovy dítěte (§ 201), vražda (§ 140), ublížení na zdraví (§ 145, 146), mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149), omezování osobní svobody (§ 171), vydírání (§ 175), útisk (§ 177), porušování domovní svobody (§ 178), znásilnění (§ 185), neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru (§ 208), poškozování cizí věci (§ 228).“³⁶ Dne 1. června 2004 vstoupila v platnost novela trestního zákona, která umožňuje trestní postih projevů domácího násilí. Novela zavedla do trestního zákona novou skutkovou podstatu vložením § 215a, která byla následně novelou trestního zákoníku dne 1. ledna 2010 změněna na § 199, zní:*

„Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán:

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo trýznivým způsobem,*
- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,*
- c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo*
- d) páchá-li takový čin po delší dobu.“³⁷*

---

³⁶ JELÍNEK J., et. al., *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 169-435

³⁷ JELÍNEK J., et. al., *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 251-252

Výklad některých pojmů

týrání – týká se osob blízkých a jiných žijících ve společném obydlí. „*Soudní praxe pod tímto pojmem rozumí zlé nakládání s osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškození, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám, k žebrotě nebo činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují apod.*“³⁸

Společné obydlí – „*jedná se o byt nebo jiný prostor sloužící k bydlení a prostory k nim náležející – byty, ale i rodinné domky, obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod., tedy veškeré prostory sloužící k bydlení. Výklad tohoto pojmu neklade důraz na vedení společné domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoliv titul – bydlení ve společné domácnosti, podnájemní či nájemní smlouva, mít vlastní nemovitost a to vše na základě různých vztahů.*“³⁹

Na více osobách – je čin spáchán, nakládá – li takto pachatel nejméně se třemi osobami.

Po delší dobu – „*je třeba spatřovat dobu několika měsíců, pokud po celou dobu týrání osoby trvalo.*“⁴⁰

Policejní orgán má tedy povinnost zkoumat, zda se jednalo o jednorázový útok, který nenaplnuje požadované znaky skutkové podstaty § 199 trestního zákona (dotazem na předchozí útoky i neoznámené, opakovaná oznámení resp. Prošetřování násilného jednání). Z toho vyplývá i povinnost policejního orgánu při zahájení úkonů trestního poučit řádně oběť o jejich právech a povinnostech ve vztahu k prošetřovanému případu.

Policejní orgán potom nevyžaduje souhlas poškozené osoby s trestním stíháním osoby blízké. Odepřené dispoziční právo je dáno zvláštností domácího násilí a dále určitou závislostí oběti na pachateli (ztížená možnost

³⁸ JELÍNEK, J., et., al., *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 251

³⁹ JELÍNEK, J., et., al., *Trestní zákoník a trestní řád*, s. 252

⁴⁰ NOVOTNÝ, F. - RUŽIČKA, M. et al., *Trestní kodexy a související předpisy (komentář)*, s. 317-318.

opustit společně obývaný byt nebo dům).

Zákon o přestupcích

„Jednání mající znaky domácího násilí, jsou v mnoha případech posuzovány podle zákona o přestupcích. Jedná se o skutky, jejichž stupeň společenské nebezpečnosti je nižší než nepatrný. Skutková podstata přestupku je uvedena v § 49 pod názvem: Přestupky proti občanskému soužití.

„Přestupku se dopustí ten, kdo

jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,

úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.“⁴¹

Přestupky podle písmen b) a c), pokud jsou spáchány mezi blízkými osobami, se projednávají jen na návrh postižené osoby, případně osoby pověřené (zákonný zástupce, opatrovník). V praxi to znamená, že postižená osoba musí návrh podat příslušnému správnímu orgánu nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se o přestupku dověděla. V návrhu musí být uvedeno, kdo je postiženou osobou, kdo je označen za pachatele a kde, kdy a jakým způsobem měl být přestupek spáchán. Dále je vhodné označit důkazy (lékařské zprávy), případně svědky a v neposlední řadě je třeba oběť informovat o tom, že nebude-li přestupek, byť i z části, prokázán, bude oběť povinna uhradit náklady řízení ve výši 1.000,- Kč. Za důležitou okolnost je nutné ještě uvést, že odpovědnost za tento přestupek, jakož i ostatní přestupky podle zákona o přestupcích, zaniká a nelze projednat, pokud od jeho spáchání uplynul jeden rok.

Zákon o policii České republiky

Zákon o Policii České republiky je nejvýznamnějším nástrojem k řešení domácího násilí. Tento zákon umožňuje policistům využít zejména ustanovení

---

⁴¹ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení*, s. 254

§§ 44 – 47 uvedených v hlavě osmé s názvem **VYKÁZÁNÍ**. Jedná se o faktický úkon policisty, přičemž policista nerozhoduje jako správní orgán. Policista násilnou osobu vykazuje (tím i zakazuje vstup) bez ohledu na skutečnost, zda je či není v době zákroku na místě přítomna. Pokud tato situace nastane, policista vykázané osobě poskytne poučení o jejích právech a povinnostech při prvním kontaktu. Vykázaná osoba je povinna zdržet se vstupu do prostor vymezených policistou a jakéhokoliv kontaktu s osobou ohroženou. Násilnou osobu lze vykázat ze společné domácnosti s ohroženou osobou a z jejího bezprostředního okolí. Podmínka trvalého pobytu nerozhoduje. Podmínkou vykázání je, že lze důvodně předpokládat, že jednáním násilníka dojde k závažnému útoku na život, popřípadě zdraví, svobodu nebo vážnému útoku proti osobě a její důstojnosti zejména s ohledem na předchozí útoky. K tomu je nutné uvést, že k vykázání není nutný souhlas ohrožené osoby. Pachatel domácího násilí se vykazuje na dobu 10 dnů od doby a dne provedení, nelze tuto dobu zkrátit, ale na žádost ohrožené osoby je možné tuto dobu prodloužit.

Tuto lhůtu lze na návrh ohrožené osoby prodloužit rozhodnutím soudu o měsíc, a to opakovaně. Proti vykázání může osoba podat na místě námítky, příp. může tak učinit písemně do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání. O námitce příslušné krajské ředitelství podle místa vykázání. Ohroženou osobu policista poučí o všech právech a povinnostech, ale zejména o právu požádat státní orgány o předběžné opatření využitím možnosti pomoci obětem domácího násilí a také o následcích, pokud uvede vědomě nepravdivé údaje, ke kterým policista při vykázání přihlíží. Při samotném úkonu je policie povinna sehnat a zajistit přítomnost nezúčastněné osoby. *„O tom, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti, které pro ni vyplývají v souvislosti s vykázáním, provede policista ve lhůtě 3 dnů od vykázání kontrolu.“*⁴²

Institut vykázání je především opatřením preventivním netrestní povahy. Jedná se o opatření, které výrazným způsobem zasahuje do práv a svobod vykázané osoby. Jeho účelem je zajištění ochrany ohrožené osoby, ale

---

⁴² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, s. 45.

nepřísluší sankcionovat chování násilné osoby.

3.1 Postup policistů na místě činu se znaky domácího násilí

„Úkolem je především zastavit násilí, zajistit bezpečí ohrožené osoby, případně omezit násilnou osobu na osobní svobodě. Povinností policisty je přesné zadokumentování incidentu domácího násilí. Vše, co policista v okamžiku příjezdu na místo zákroku uvidí a uslyší, vytváří pouze jeho představu o tom, co se stalo. Policista musí pamatovat na to, že tato představa nemusí odpovídat skutečnosti. Po celou dobu na místě incidentu musí ovládat svou psychiku a zůstat nestranný. Musí se snažit získat co nejvíce informací. Před příjezdem bych měl znát, kdo incident oznámil a co bylo předmětem oznámení. Jak bude zajištěn přístup do domu a bytu. Zda se jedná o opakovaný případ. Zda je někdo z účastníků držitelem střelném zbraně. Zda se na místě nachází v minulosti trestaná osoba, zejména známá svou agresivitou. Zda se na místě nacházejí děti. Zda došlo k ublížení na zdraví. Zda byla na místě již provedena jiná opatření, např. ze strany rychlé záchranné služby, hasičského záchranného sboru, městské policie a pod.“⁴³

Prvním bodem policistů na místě domácího násilí je zajištění bezpečnosti všech osob a ohledání místa problému. Dále je nutné oddělení ohrožené, poškozené osoby od pachatele skutku, tzn. umístit každou osobu do jiného pokoje, popřípadě jiné části bytu tak, aby se zúčastněné osoby neviděly. Neustále pozorovat chování účastníků. Policistu by mohla zradit nepozornost, předchozí zkušenosti, které mohou buď chybět, nebo naopak vést k případnému zevšeobecnění, předsudky a dále psychické manipulace nebo neadekvátní chování účastníků incidentu. Často se stává, že ohrožená osoba vystupuje nedůvěřivě až agresivně a naopak násilná osoba dává najevo klid, ovládá se a je připravená. Jakmile dorazí na místo incidentu policie a pachatel jí spatří, začne se jeho násilí zvyšovat, neboť přestává kontrolovat ohroženou osobu. Pachatel však dokáže i za přítomnosti policie poškozenou osobu ovládat a to zejména svou mimikou, gesty a poškozená osoba se tudíž bojí s policisty

---

⁴³ Za využití materiálů Bílého kruhu bezpečí, o. s.

jakkoli komunikovat, neboť má strach z pozdější odplaty. Pokud došlo k naplnění podmínek pro omezení osoby pachatele na osobní svobodě je nutné je využít. V takovém případě je nutné sdělit poškozené osobě řádné poučení a říci co má dále dělat. Stejně tak je nutné poškozené osobě sdělit, jak bude dále postupováno s pachatelem. Zabezpečit zbraně, jichž bylo použito, stejně jako zajistit všechny ostatní věci, kterých bylo užito jako zbraně. Stejně tak je nutné postupovat u dalších věcí, které by mohly následně sloužit jako důkazní materiál. Rovněž tak je nutné na místě zajistit další předměty, které by mohly představovat na místě činu bezprostřední hrozbu. To je zároveň i pro ochranu zakročujících a zasahujících policistů, neboť situace a vývoj se na místě domácího násilí každou chvíli mění. Rovněž tak je nutné zjistit rozsah zranění zúčastněných osob a následně zajistit jejich ošetření. V neposlední řadě je nutné provést kontrolu zabezpečení a zajištění ohrožených dětí, stejně jako ostatních zúčastněných na místě činu.

Druhým bodem na místě události je zjištění rozsahu poškození majetkových hodnot bytu a osobních věcí. Podle zjištěného poškození věcí se dá odvodit, kdo je na místě pachatelem, stejně jako sled předcházejících událostí.

Třetím bodem, který je ze všech kroků nejdůležitější je prvotní vytěžení všech zúčastněných osob incidentu, zjištění skutečného stavu události a v neposlední řadě i vytěžení zúčastněných dětí. Samostatně je také potřeba vyslechnout oznamovatele incidentu, který však nemá s událostí nic společného a tudíž by neměl a nesmí přijít do styku s účastněnými osobami. Informace získané od oznamovatele jsou důležité, ale nelze se na ně při dalším šetření odvolávat a už vůbec se nevyjadřovat k osobě oznamovatele. Je dobré si na místě incidentu rozdělit role, ale vždy záleží na složení hlídky (zkušenosti, věk, pohlaví). Násilné osoby se převážně ujímá dle zdatnosti nejzkušenější, nejstarší policista. Malé děti si převážně přebírá policistka, a pokud není k dispozici, tak policista, který sám má děti. U dětí do 15 let věku je nutné provádět dotazování a komunikaci pouze dle potřeby a v nezbytném rozsahu. Samotné řádné vytěžení dětí by měli provádět policisté (specialisté) služby kriminální policie a vyšetřování. Osobu ohroženou, kdy se v převážné míře

jedná o ženy, by měla rovněž tak vytěžovat policistka nebo policista mladšího vzhledu než je dotazovaná osoba sama. Pokud však hlídka na místě incidentu zjistí, že zákrok není schopna zvládnout a úspěšně dokončit, přivolá si posily.

Čtvrtým krokem musí být shromažďování všech zjištěných informací a konzultace s ostatními policisty, kteří zasahují při incidentu. Během shromažďování informací je nutné se zaměřit na rozpory účastníků incidentu v jejich výpovědích. Průběžně ze získaných informací zjišťovat a vyhodnocovat přítomnost znaků domácího násilí dle metod SARA DN a předejít tak hrozbě budoucího násilí. Osoby zainteresované v incidentu jsou stále odděleni od sebe. Provádět stálou kontrolu místa situace. Po všech zjištěných skutečnostech a indiciích musí rozhodnout o dalším postupu. Před vydáním jakéhokoli závěrečného rozhodnutí je potřeba brát v úvahu situaci ohrožené osoby, a pokud je jakákoli sebemenší pochybnost, tak musí zvítězit vždy bezpečí ohrožených osob.

Pátým krokem je dokončit služební úkony. Zorganizovat poskytnutí zdravotní péče, pokud se tak již nestalo po příjezdu na místo.

Ohledat místo činu, zajistit důkazy a fotodokumentaci. Informovat OSPOD - orgán sociálně právní ochrany dětí o domácím násilí s přítomností dětí, intervenční centrum a místně příslušný soud v případě vykazání násilné osoby, ohroženou osobu o správném způsobu volání na tísňovou linku 158, o institucích poskytujících pomoc obětem domácího násilí, na žádost osoby ohrožené její příbuzné nebo přátele, kteří by ji mohli poskytnout další pomoc.

Šestým krokem je provést hlásnou službu s návrhem na řešení (lze kombinovat i více opatření najednou: domluva s evidencí, vykazání, oznámení přestupku, zahájení trestního řízení. V případě, že nebylo zjištěno domácí násilí, přestupek ani trestný čin, zasahující policisté účastníkům konfliktu domluví a poučí je o možných následcích hrozících do budoucna. O svém rozhodnutí informovat všechny dotčené osoby, včetně poučení o jejich právech a povinnostech.

3.2 Zásady komunikace s osobami zúčastněnými incidentu domácího násilí

Při jakékoli komunikaci s účastněnými osobami platí vždy, zásada naslouchání – nejdříve dobře naslouchat, teprve poté se ptát.

Doporučené asertivní věty: „Já Vás naprosto chápu a zároveň věřím Vašemu sdělení, ale i Vy pochopte prosím, že jako zakročující policista musím jednat podle zákona a služebních předpisů...“ nebo „Je Vaše svobodné právo občana kritizovat zákony i politiky, kteří je tvoří, ale policista ve službě toto právo nemá, já jsem povinen zákony prosazovat.“

S násilnou osobou:

Nejprve vysvětlení, že je potřeba obnovit klid a pořádek a ne rozhodovat o tom, kdo je v právu.

Nevyslovovat závěry žádné soudní moralismy.

Oprostit se od poznámek týkající se sporu a neuvádět žádné své připomínky a poznámky, které by spor vyhrotili.

Nenechat se vyprovokovat chováním a jednáním násilné osoby. Vztek a ironické poznámky nepatří policistům, ale uniformě.

Postupovat v mezích zákona. Nenechat se zastrašit hrozbami.

S ohroženou osobou:

Poškozené osoby v případech domácího násilí nechtějí a neočekávají od policisty slyšet lítost, ale chtějí slyšet, jak se bude věc skutečně řešit, to znamená.

Informace o dalším postupu.

Účinnou pomoc v těžké situaci.

Předání ohrožené osobě adresy s kontaktními místy další pomoci a předání dalších užitečných rad pro řešení vzniklé situace.

Získat si u ohrožené osoby důvěru a porozumění v souladu se vzniklou situací. Při jednání s člověkem ohroženým domácím násilím přistupovat citlivě a

trpělivě. Je třeba jí vysvětlit, co je úlohou policisty v tuto chvíli. Potvrdit pochopení, jak je její momentální situace náročná. Osobu vyslechnout a svými radami jí spíše povzbudit. U osob, které byly dlouhodobě ponižované a týrané je problém, neboť vzniklou situaci dávají sobě za vinu a mají nepopsatelný strach z násilné osoby.

Je potřeba se vcítit do popisování situace ohroženou osobou, která si myslí, že ji nevěříte, neboť tyto osoby své vyprávění o domácím násilí zlehčují ze strachu, jak to vše dopadne a proto často neříkají pravdu, nebo spíše říkají pouze poloviční pravdu, ale skutečnost je vždy horší. Ptát se na konkrétní minulé incidenty z hlediska jejich četnosti a intenzity. Na přímé otázky ohrožené osoby zpravidla odpovídají.

Ptát se ohrožené osoby. Jejich odpovědi nám poskytnou jasnou a přesnější představu o skutečně páchaném násilí.

Byl/a jste v dřívější době napaden/a a týrán/a? (historie týrání)

Byly v rámci dřívějšího páchaní domácího násilí napadány děti?

Kde se v tuto chvíli nacházejí Vaše děti?

Zkuste mi svými slovy popsat dřívější násilné incidenty, pokud se k tomu cítíte.

Lze na základě Vašich zkušeností říci, že se násilí zhoršuje, klidová forma je kratší a následek je více agresivní?

Došlo při násilném jednání k jakémukoli poškození věcí? Pokud ano, tak jaká byla způsobená škoda?

V jakých případech domácího násilí došlo na použití zbraní proti Vám nebo Vaším dětem?

Snažit se vcítit „do kůže“ ohrožené osoby nebo si představit, že jde o nám blízkého – pomůže to lépe porozumět reakcím ohrožené osoby a zvolit tak nejlepší způsob jednání.

Seznámit ohroženou osobu s dalšími postupy policie, slušně a vstřícně jí vysvětlit co bude následovat, a kde může ohrožená osoba získat další potřebné informace.

Poskytnout ohrožené osobě součinnost a zároveň jí předat informace na společnosti, které se zabývají domácím násilím a zejména pomáhají obětem tohoto incidentu.

Zadokumentovat informace, které byly k domácímu násilí získány. Později nebudou tak přesné a mohly by chybět dalším policistům. Domácí násilí je násilí na pokračování a nikoliv jednotlivý násilný akt, proto je dokumentace tolik důležitá.

Pokud se v problému jakéhokoli domácího násilí mezi dospělými osobami vyskytnou nebo vyskytnou děti, je třeba tuto skutečnost zadokumentovat a neprodleně vyrozumět OSPOD (orgán sociálně právní ochrany dětí).

Myslet na bezpečí ohrožené osoby. Položit si otázku, co se stane po odchodu z bytu. Sdělit jí adresu nejbližšího azylového domu nebo krizového centra.

Informovat ohroženou osobu, že v případě jakéhokoli fyzického napadení či násilného projevu domácího násilí je nutné vždy uschovat důkazy o fyzickém incidentu a neprodleně vyhledat lékařské ošetření a nechat celou událost lékařem zadokumentovat. Vysvětlit význam lékařské dokumentace z hlediska dalšího šetření.

S dítětem přítomným na místě incidentu:

Zeptat se na jméno dítěte, z důvodu oslovení, a představit se mu.

Při navazování kontaktu přihlídnout k jeho věku.

Rozhovor s dítětem vést ve smyslu toho, co dítě právě prožilo, čeho bylo svědkem a na základě zjištěných skutečností volit vhodná slova.

Debatu s dítětem vést tak, aby dítě zůstalo spontánní a nic si nevymýšlelo.

Debatu s dítětem se snažit vést v dětských dimenzích v přátelském tónu.

Snažit se podpořit vše pozitivní, co se dítě snaží sdělit. To mu totiž zůstane více v paměti.

Pokusit se dítě uchránit jakýmkoli policejním opatřením ve smyslu donucovacích prostředků. Po zklidnění situace se snažit dítěti vysvětlit celou situaci způsobem odpovídajícím věku dítěte, zejména informovat o tom, co

bude dále konáno s ním, s jeho matkou a v neposlední řadě s otcem. Dle zjištěných skutečností a vyhodnocení celé situace je zapotřebí zvážit, zda je pro dítě žádoucí a bezpečné, aby bylo ponecháno v kontaktu s násilnou osobou, jestliže bydlí ve společné domácnosti. V zájmu dítěte informovat OSPOD (orgán sociálně právní ochrany dětí).

3.3 Některé nedostatky při zpracovávání případů domácího násilí

V několika případech, prostudováním spisových materiálů týkajících se zpracování případů domácího násilí, byly zjištěny ze strany policistů některé nedostatky. Ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že se jedná o nedostatky „malicherné“, není tomu tak. V mnoha případech byly důvodem k následnému zrušení rozhodnutí o vykázání:

na písemnostech byl uveden nesprávný či nepřesný název útvaru policie, datum zpracování písemnosti se lišil od data předání osobě (osoba převzala písemnost dříve, než podle data byla vypracována). Tato nedopatření byla opakovaně napadána v odvolání proti vykázání. Zásadní nedostatky: nebyla zadokumentována taková skutečnost, která by jednoznačně zhodnotila rizika možného budoucího závažného útoku na život, zdraví, svobodu nebo násilného útoku proti lidské důstojnosti. V textu zpracovaného záznamu uváděl policista své úvahy, které nebyly ničím podloženy: „snad, asi, domnívám se, zdá se mi“). V jiném případě bylo uvedeno jiné zdůvodnění, přestože v celém spisu jsou uváděny jiné důvody rozhodnutí. Jako nezúčastněná osoba byla uvedena matka osoby ohrožené a dokonce v jednom případě byl nezúčastněnou osobou právní zástupce ohrožené osoby.

3.4 Diagnostická metoda SARA DN a její význam při zjišťování rizik domácího násilí

Vznik diagnostické metody SARA (Spoustal Assault Risk Assessment) pochází z Kanady, odkud byla zapůjčena pro policisty ve Švédsku. Následně byla publikována i do dalších zemí.

Proškolená osoba může dle svých znalostí a zkušeností při použití projektu SARA DN minimalizovat a předejít faktorům domácího násilí a zároveň odhadnout toto riziko. Do České republiky tuto metodu zavedl a prezentoval Bílý kruh bezpečí, o. s. v součinnosti s projektem „Hráz“, který byl částečně financován Evropským sociálním fondem a rozpočtem české republiky. Bílý kruh bezpečí byl řádně vycvičen a vyškolen od tvůrců projektu a to z Kanady a Švédska a zároveň dostal svolení tento projekt dále učit a rozšiřovat. Pro Českou republiku byl získán pod názvem projektu „SARA DN“. Projekt je určen zejména pro policisty, kteří naváží první kontakt s osobou ohroženou domácím násilím. Další využití tohoto projektu se předpokládalo u ostatních služeb státní správy, které přijdou prvním kontaktem do styku s ohroženou osobou domácím násilím. Jde zejména o policisty, konzultanty DONA linky a pracovníky Bílého kruhu bezpečí.

SARA DN obsahuje 15 základních otázek, ze kterých lze stanovit konkrétní rozhodnutí, zda se o domácí násilí jedná či nikoli. Prvních pět otázek je zaměřeno na faktory násilné osoby, pro zjištění podílu této osoby na zjištěném incidentu; dalších pět otázek je zaměřeno na zjištění aktuálního stavu násilné osoby ke sklonům k násilí, tzn. zejména násilné projevy na veřejnosti. Posledních pět otázek je zaměřeno na oběť domácího násilí, kdy je nutné zjistit zranitelnost poškozeného člověka domácím násilím. Vyškolený pracovník dokáže na základě zodpovězených otázek eliminovat rizika, přijmout opatření a odhadnout závažnost zjištěné hrozby. Čím více je zjištěna rizikových faktorů, tím větší je riziko ohrožení. Proškolení pracovníci mohou určit přímo riziko tohoto řízení; subjektivně vyvážit pocity proškolených pracovníků; sjednotit rozhodnost rozhodnutí a zároveň přispět k lepší komunikaci. Pro použití projektu SARA DN je důležité získat co nejvíce základních podnětů.

Policisté využívají zejména svůj poznatkový fond a interní databáze, ale také o zhodnocení místní situace. V rámci jiných míst pomoci půjde o schopnost a dovednost ptát se, která je rovněž součástí výcviku. Od 15. 8. 2006 je metoda SARA DN postupně zaváděn do práce konzultantů na DONA lince. O využití metody vedou konzultanti jednoduché záznamy, které budou vyhodnoceny akreditovanými školiteli pro ČR. Metoda byla efektivně využita

např. V případě, kdy klientka uvažovala o podání trestního oznámení, nebo již měla negativní zkušenost s postoji policistů k podávanému oznámení. S použitím SARA DN konzultanti s klientkou formulovali argumentaci pro podání trestního oznámení a pro komunikaci s policisty zejména v otázkách oprávněných obav, míry ohrožení a jejího odůvodnění.

4. Vybrané incidenty domácího násilí z policejní

praxe - kazuistika

Osobní údaje všech zúčastněných osob byly změněny v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů. Text výslechu a úředního záznamu jsem pro autentičnost ponechal tak jak je zaznamenám v úředních záznamech včetně pravopisných chyb.

Případ:

pracovníky 3. odd. OOK SKPV OŘ Praha III byla zjištěna a zadokumentována trestná činnost obv. K. P., roč. 1970, který se měl dopustit trestného činu týrání osoby žijící ve společné domácnosti dle ust. § 199 tr. zákona tím že, minimálně v období od 20. 11. 2009 do 12. 2. 2010 v pronajatém bytě v Praze 8, své přítelkyni A. L., roč. 1988, zakazoval kontakty se všemi přáteli, zakazoval ji chodit do společnosti, pravidelně ji vulgárně urážel např. tím, že jí říkal, že je děvka, kráva, píča, kurva apod., opakovaně ji fyzicky napadal např. tak, že ji shodil na zem a v bytě ji táhl za triko do kuchyně, kde ji triko roztrhal a pak jí vylil do obličeje víno s colou apod., vyhrožoval jí, že podpálí dům její matky a vše tam rozmlátí. Během této doby jej poškozená živila, neboť byl nezaměstnaný, musela mu odevzdávat peníze, které vydělala.

Vše vyvrcholilo dne 12. 2. 2010, kdy poškozenou opět fyzicky napadl a to tak, že na ni přirazil dřevěný stůl, když seděla v křesle, pak ji odhodil na postel, sedl si na ní, zaklekl ji a začal jí plivat do obličeje, přitom ji vulgárně urážel. Následně vyndal svůj vystřelovací nůž, kdy nejprve hrozil svojí sebevraždou, poté slezl z poškozené a začal si před ní nůž brousit a vyhrožoval jí, že nejdříve zabije ji a pak sebe. Ve stejný den poškozené vzal její klíče od uvedeného bytu s tím, že musí vědět, kam poškozená chodí, a proto má chodit jen do práce a nikam jinam a pokud se bude vracet domů, tak ho jen prozvoní a on ji otevře, aby mohla jít domů. Obv. K. P. převzal usnesení o zahájení trestního stíhání dle ust. § 160/1 tr. řádu, a byl v 15:10 hod. zadržen dle ust. § 75 tr. řádu. Po provedených úkonech byl obv. K. P. eskortován do CPZ Praha 4, Kongresová 2 a byl podán návrh na OSZ Prahy 8, na vzetí do vazby.

Případ:

Pracovníky 1. OOK SKPV OŘ P Praha III, bylo zjištěno a zadokumentováno, že v době od 01. 01. 2010 do 11. 06. 2011 tj. během doby vzájemného soužití podezřelého s poškozenou P. K., která je jeho manželkou, ve společně obývaném bytě v PRAZE 3, ji psychicky a následně i fyzicky týral tak, že jí slovně napadal a ponižoval s tím, že je lhářka a že je mu nevěrná. Během uvedené doby opakovaně nadával vulgárními a hrubými výrazy, které jsou uvedeny ve spisovém materiálu, přičemž ji během dne telefonicky kontroluje v zaměstnání, opakovaně ji v noci budí, dále prohledává její osobní věci a vybavení bytu včetně odpadkových košů, čímž se snažil najít důkazy její nevěry. Dále ji opakovaně nutil, aby se vysvlékla, kdy toto dělal proto, aby ji mohl zkontrolovat, zda nemá po těle modřiny od milence, a to podezřelý dělal i v přítomnosti jejich nezletilé dcery L. K. Jeho agresivní chování se neustále stupňovalo a v blíže neurčenou dobu v měsíci lednu 2011 poškozenou udeřil dlaní pravé ruky do hlavy a následně ji udeřil pěstí několikrát do kolene a vyhrožoval jí, že ji připraví o všechno co má ráda a na čem jí záleží, že ji zničí a skončí v blázinci. Poté dne 29. 01. 2011 přišel domů opilý, vzal její léky a následně 31. 01. 2011 přivolal do uvedeného bytu policii a obviňoval poškozenou, že jej i jejich dceru chce poškozená těmito léky otrávit, a následně, co hlídka odešla, tak vykopl výplň vstupních dveří do společného bytu a poškozenou verbálně napadal až do opětovného příchodu policejní hlídky. Poté se k poškozené choval velice divně, byl zcela mimo realitu, mluvil z cesty, chodil po bytě a stále opakoval Bože, co mám udělat.

V červnu 2011 přišel domů opilý a na poškozené chtěl vyzkoušet sexuální pomůcku, což poškozená odmítla. Dále po ní vyžadoval přístup do její e-mail adresy, aby mohl zjistit, s kým si píše, kdy toto soustavné psychické a následně i fyzické napadání a týrání poškozené mělo za následek zhoršení jejího psychického stavu, na základě čehož jí byl v červnu 2011 uznán plný invalidní důchod. Dne 03. 08. 2011 bylo usnesením § 160/1 TŘ zahájeno trestní stíhání obv. J. K. pro tr. čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 199 odst. 1,2, tr. zákona. Osoba je stíhána na svobodě.

Případ:

podezřelý v době od října 2008 do 24. července 2010, nejprve v Praze 10 a následně od ledna 2009 v Praze 9, kde bydlel ve společně obývaném bytě s poškozenou, jeho přítelkyní T. D., kterou slovně urážel, psychicky týral a fyzicky napadl tak, že ji slovně urážel hrubými a vulgárními slovy, zakazoval jí se stýkat se svými známými a kamarády, několikrát jí přinutil spát na zemi, plival na ní, budil ji v nočních hodinách za účelem dožadování se jejich vzájemných rozhovorů, prohlížel jí její textové zprávy a jiné kontakty v mobilních telefonech a dále ji opakovaně fyzicky napadal tak, že ji pěstmi a dalšími údery rukou mlátil po celém těle včetně hlavy, kopal ji nohama do různých částí těla, tahal ji za vlasy. Nejméně v jednom případě o ni přerazil dřevěnou židli a s odlomenou částí židle jí několikrát udeřil do různých částí těla, kroutil a jinak lámal prsty u rukou. Tímto jednáním se na poškozené dopouštěl i v době, když byla těhotná, což vyvrcholilo napadením dne 22. 07. 2009, kdy o ni přerazil dřevěnou židli a poté ji dále mlátil odlomenou částí židle po celém těle. Dne 24. 07. 2009 ji zbil pěstmi a kopal do různých částí těla včetně hlavy, což poškozenou donutilo utéci z bytu a vyhledat pomoc Intervenčního centra a následně oznámení na policii, a tímto svým jednáním způsobil poškozené T. D., roč. 1983 opakovaně krevní podlitiny na různých částech těla, včetně hlavy, tržné rány v oblasti obličeje a nejméně v jednom případě zlomeninu ukazováku levé ruky. Pracovníky SKPV 1. OOK OŘ Praha III bylo dne 30. 09. 2010 podle ust. § 160/1 tr. řádu podezřelému sděleno obvinění ze spáchání shora uvedeného tr. činu. Trestní stíhání je vedeno na svobodě.

Případ:

podezřelý O. H., roč. 1968 od blíže nezjištěné doby, nejméně však v době od 01. 01. 2009 do 30. 08. 2010 v Přerově, v bytě, který obýval společně se svou manželkou P. H., ji fyzicky a psychicky týral, a to tak, že poškozené opakovaně nadával vulgárními a hrubými způsoby, a nebál se ji ponižovat, a vyhrožovat různou újmou na zdraví a zabitím, kontroloval ji v práci i v mimopracovní dobu, přikazoval jí, co smí dělat a co ne. Napadal ji údery rukou tak, že ji způsobil zlomení nosní přepážky. Dále v době od 01. 04. 2009 do 30.

08. 2009 na adrese Přerov, a také později pokračoval ve fyzickém a v psychickém týrání poškozené, kdy toto týrání mělo stoupající tendenci a vyústilo v to, že poškozená již toto chování nevydržela, a v přesně nezjištěnou dobu se odstěhovala k příbuzným.

Ovšem poté, co ji podezřelý přemlouval k návratu a sliboval, že se změní, poškozená jeho slibům uvěřila a po 14 dnech se vrátila do společného bytu. I dále poté, co se z pracovních důvodů přestěhovali na adresu Praha 9, tak v době od 01. 10. 2009 do 08. 07. 2010 pokračoval ve fyzickém násilí, a to tak, že poškozenou fackoval v obličeji a bil po celém těle s tím, že si dával pozor, aby nebyly na jejím těle znát viditelné stopy násilí (např. modřiny, podlitiny) a v psychickém násilí, které probíhalo tak, že se choval panovačně a majetnicky, zakazoval poškozené jakýkoli kontakt se známými, zakazoval ji chodit ven nebo chodil s ní, ponižoval ji vulgárními výrazy typu děvka, kurva. Toto jeho chování vyvrcholilo v únoru a březnu 2010, přičemž nejdříve v neupřesněnou dobu v únoru 2010 poškozenou v koupelně jejich bytu, levou rukou sevřenou kolem jejího krku škrtil a pravou rukou, ve které svíral legálně držení revolver Alfa model 641, v. č. 8641018550, kalibr 6 mm ME Flobert střílel kolem ní, ve snaze ji zavraždit. Dále dne 07. 05. 2010 kolem 02:00 hod. nejprve vyhrožoval, že zastřelí sebe, poté poškozenou, načež následně vystřelil z výše uvedeného revolveru poškozené jednou u hlavy, následně namířil zbraň dolů, vystřelil podruhé, kdy tato kulka zasáhla pravý nárt poškozené, čímž způsobil střelné zranění pravého nártu nohy, což si vyžádalo lékařské ošetření v nemocnici bez vystavení pracovní neschopnosti. Dne 09. 07. 2010 bylo zahájeno trestní stíhání dle § 160/1 tr. řádu, obviněného O. H., a to předáním usnesení ve VTOS.

4. 1 Diskuze s prezidentkou Bílého kruhu bezpečí

V únoru roku 2011 jsem měl tu možnost setkat se osobně s prezidentkou Bílého kruhu bezpečí paní Mgr. Petrou Vitoušovou. Níže uvádím některé postřehy z tohoto jednání.

Při podezření z jednání, které má znaky domácího násilí, je nezbytné využít otázky ke zjištění rizika eskalace domácího násilí, které jsou uvedeny v

metodické pomůcky pro policisty – SARA DN (Spousal Assault Risk Assessment, což lze volně přeložit jako odhad násilí nebezpečí ve vztahu). V 74 % případů soud vyhověl návrhu ohrožené osoby ve smyslu prodloužení institutu vykázání, což svědčí o vůli soudců této problematice věnovat velkou pozornost. V případě problémů či nejednotnosti výkladu a dalších situacích, ve kterých si zasahující policista neví rady, vždy se může obrátit na příslušné Intervenční centrum. V Brně byla již zřízena samostatná jednotka v rámci policie, která řeší případy domácího násilí. Dále uvedla, že je nutné evidovat všechny výjezdy k případům podezření z domácího násilí.

Je nutné se na místě dotazovat na přítomnost dětí v domácnosti a v pozitivním případě tuto informaci neprodleně sdělit Orgánu sociálně právní ochrany dětí. V letech 2010 a 2011 bylo zaznamenáno v České republice 4287 výjezdů na místo s podezřením na domácí násilí, což v přepočtu znamená 25 výjezdů denně, přičemž k vykázání došlo v 19 %. Největší počet vykázání je evidován v Moravskoslezském kraji, a to v okrese Bruntál a Karviná, kde za příčinou vidí nadměrné požívání alkoholu a vyšší mírou nezaměstnanosti.

Důležité je zjišťovat, jak se incident jeví samotné ohrožené osobě. K průběhu domácího násilí z praxe uvádí, že zpočátku se často jedná o sociální izolaci ohrožené osoby formou kontrolování osobou násilnou, zakazování a omezování návštěv, osoba ztrácí sebeúctu, dále jednání přechází v psychický teror ve formě kontrol na WC a intimní hygieny, kde násilník sleduje možné následky nevěry apod. Poté nastupuje rychlá eskalace s vyvrcholením fyzického násilí. Uvedla, že domácím násilím není např. střídání rolí, rovné role, hádky, rvačky - „italská domácnost“, vzájemně opakující se násilí - „válka Rosseových“ a třeba i jednorázový incident, ovšem k tomu podotkla, že se může jednat o podezření z trestného činu nebo o start domácího násilí. Místem páchaní domácího násilí může být dům, auto, chata nebo třeba i na návštěvě. Z těchto míst lze násilnou osobu také vykázat, ale v rozhodnutí o vykázání musí být místem vykázání trvalý pobyt této osoby nebo místo společného bydlení.

Pokud ohrožená osoba kontaktuje přímo soud bez účasti policie, může soud o vykázání sám rozhodnout, pokud však již dříve vykázání proběhlo.

Policie je povinna vyžadovat u soudu, zda byla žádost o prodloužení vykázaní ohroženou osobou podána a s jakým výsledkem. Žádosti lze podávat i opakovaně, ovšem vykázaní může trvat nejdéle jeden rok. Dále uvedla, že pokud na místě incidentu po příjezdu policisty chybí u ohrožené osoby stud, pocity viny či strach, měl by policista zpozornět. Mohlo by se jednat o smyšlené podání této osoby ze subjektivních důvodů. Mezi rizikové faktory tzv. „smrtící koktejl“ řadí: chorobnou žárlivost, opakované výhrůžky, ničení věcí, týrání nebo i zabíjení zvířat a vyhrožování zabitím dětí.

„Domácí násilí bolí dvojnásob“, říká Mgr. Petra Vitoušová, „protože přichází opakované v podobě hrubých slov, která říká blízký člověk, a v podobě ran, které rozdávají ruce blízkého člověka. Strašné je však také proto, že se hrubosti a krutosti odehrávají za zavřenými dveřmi bytů a rodinných domků, převážně beze svědků a bez důkazů. Mít možnost o domácím násilí otevřeně a kdykoliv promluvit, je nalézáním cesty z bezvýchodné situace. Právě takovou službu poskytuje linka DONA, dostupná v nepřetržitém provozu. Od září roku 2001 má kdokoliv šanci prostřednictvím této linky pootevřít dveře privátu, který přestal být symbolem bezpečí a lásky a změnil se v peklo. Někdy stačí, když se oběť svěří šeptem a třeba i bez uvedení jména. Za důležité považují, že vůbec promluví, že má pomoc na dosah a nezůstane osamocena.“

Závěr

Domácí násilí se vyskytuje u lidí na všech úrovních sociálního postavení, nezávisí na rase, příslušnosti k etnickým skupinám, jejich ekonomické situaci nebo vzdělání. Ženy jsou nejčastějšími poškozenými domácího násilí, pachateli pak jejich partneři. Domácí násilí ale zahrnuje i násilí žen páchané na mužích, násilí v partnerských vztazích osob stejného pohlaví, na dětech, starých a nemohoucích osobách. Dlouho dobu bylo domácí násilí v České republice považováno za soukromý problém partnerů, do kterého vnější okolí nemá zasahovat. Proto společnost svým postojem k danému problému postavila poškozené domácího násilí do role, že si za vzniklý problém mohou samy a samy si ho i způsobily. Z těchto důvodů byla odpovědnost často připisována oběti a ne pachateli. Problém domácího násilí se postupně dostal do povědomí společnosti a to díky široké prezentaci nestátních orgánů a organizací zabývajících se domácím násilím a pomoci jeho obětem. Z původně soukromého problému partnerů začal být tento negativní fenomén chápán jako patologický a celospolečenský velmi nebezpečný jev.

Vzhledem na naléhavost úkolu předcházení vzniku násilí a jakékoliv situace, která přispívá k vzniku a toleranci násilí, je mimořádně důležité intenzivně se zaměřit v plné míře právě na oblast prevence násilí v rodinách. Nevyhnutelnost zvláštního přístupu k prevenci si uvědomují odborníci pracující v problematice domácího násilí, včetně mimovládních organizací. Do řešení úkolů souvisejících s prevencí domácího násilí jsou zapojeni i další profesionálové na různých úrovních: pořádková policie, služba kriminální policie a vyšetřování, soudnictví a sociální odbory, jakož i pracovníci školství, zdravotnictví, práva, mediální a marketingové komunikace. I tito pracovníci významně přispívají k prevenci a eliminaci domácího násilí při výkonu svého povolání. Je již vytvořena a vypracována celá síť efektivních a preventivních aktivit a programů na různých úrovních, které napomáhají informovat veřejnost o tom, jak včas rozpoznat první signály domácího násilí.

V oblasti prevence kriminality v České republice je zaměřena pozornost na mezinárodní spolupráci, úkoly v oblasti sociální prevence a hledají se

účinné formy situační prevence včetně viktimizace. Fungující prevence v oblasti domácího násilí je založená na zvyšování povědomí společnosti o závažnosti a negativních důsledcích domácího násilí a propagace nulové tolerance vůči násilí vůbec. Při prosazování preventivních opatření a opatření na zvyšování povědomí občanů, sehrává primární úlohu výchova v rodině, ve škole a zejména vliv médií.

Je nutné vést děti mladé lidi k všeobecně slušnému chování a úctě ve společnosti, zejména různými besedami a osvětou, a poukazovat na odmítnutí jakéhokoli násilí, ať už v rodině nebo i ve společnosti. Uvedené je třeba nejvíce zaměřit proti páchání násilí na ženách, dětech, ale i dalších lidech a především se zaměřit na lidská práva a jejich respektování.

Velmi důležitým aspektem pro zavedení věcí do společnosti je účast tisku, televize a ostatních médií, neboť se jedná o nástroje, které nejvíce a nejčastěji dokáží ovlivnit společnost svým veřejným míněním a postoji k danému problému.

Problémem domácího násilí se díky značnému úsilí nevládních organizací a intervenčních center, začali zabývat i zákonodárci, kteří přijali řadu legislativních opatření k zamezení tohoto jevu. Jak efektivně budou využívány zákonné prostředky k potírání domácího násilí a zda budou účinné a zajistí ochranu obětí a postih jeho pachatelů, ukáže čas. Domácí násilí nelze, stejně jako i ostatní formy protiprávního jednání, zcela vymýtit, ale čím více o něm bude odborná i laická veřejnost informována, tím lépe a efektivněji bude možné proti němu bojovat a eliminovat jeho následky.

Resumé

Ještě v nedávné době byl státem garantovaný postup ve věci násilí směřován a zaměřen na násilí cizích lidí, ale problém domácího násilí byl především problém mezi lidmi blízkými. Pachatel a oběť jsou citově, společensky a ekonomicky vzájemně závislé, blízké osoby. Domácí násilí představuje opakované a dlouhodobé týrání partnera, s kterým se dělíme o soukromí. Do intimního svazku teda oba vstoupili dobrovolně a na základě privátního rozhodnutí. Soukromí dvou lidí bylo a je garantované právem státem. Problém domácího násilí, který se odehrává mezi dvěma blízkými lidmi v jejich soukromém životě, však ohrožuje důstojnost, zdraví a v neposlední řadě život poškozené osoby. Povinností státu však je tyto hodnoty lidí chránit a proto je nutné se rozhodnout, zda domácí násilí budeme akceptovat jako zákonný prostředek státních institucí pro vstup do soukromí rodiny. Tím okamžitě vzniká otázka, podle kterých pravidel bude stát řešit soukromé vztahy, které definují jako nežádoucí domácí násilí. Jakou pomoc poskytne oběti a jaké opatření uplatní vůči pachateli. Politika státu vůči domácímu násilí musí být jasně deklarovaná. Vzhledem na to, že domácí násilí je jev, který může mít různé způsoby a může být v různých kombinacích s různou intenzitou, uplatňují se při definování tohoto pojmu rozdílné přístupy a různé postupy. Existují definice domácího násilí normativně, klinické, výzkumné, feministické, společenské a vývojově psychologické. U všech těchto definic se zvyrazňují také prvky domácího násilí, které korespondují se zaměřením a působností dané oblasti. Definice domácího násilí se dále liší v tom, či jsou založené na deskriptivním nebo na explikačním přístupu. Deskriptivní definice zahrnuje opisné, pozorovatelné znaky domácího násilí, kdežto explikační přístup včleňuje do definice i určité teoretické momenty. Domácí násilí je konání, kterého cílem je získat nad obětí kontrolu, převahu a moc. Vždy je útokem na lidskou důstojnost, způsobuje poruchy zdraví a ve vyhrocených případech ohrožuje život oběti.

Přívodním znakem domácího násilí je jeho latence. Vzhledem k tomu, že policejní a soudní statistiky se v České republice vedou podle jednotlivých trestných činů z hlediska jejich skutkových podstat obsažených v trestním

zákoně, neexistují o latenci přesné čísla.

Z hlediska trestního práva totiž může být domácí násilí přiřazené pod různé skutkové podstaty trestných činů (např. týraní osoby žijící ve společném obydlí, násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci, ublížení na zdraví). Podporné údaje o latenci možno čerpat z krizových linek a poradní, na které se obracejí oběti domácího násilí. Na latenci domácího násilí můžeme nahlížet ze statistického a dynamického hlediska. Statistické hledisko konstatuje, že jev se odehrává skrytě, řád pachatelů a obětí zůstává utajen. Dynamické hledisko otvírá problém reviktimizace, teda opakuje se viktimizace. Ze studií vyplývá, že s dalším pronásledováním se snižuje důvěra oběti v pomoc zvonku a klesá její ochota událost oznámit, přitom oddalování oznámení jednotlivých incidentů je příznivé pro upevnění cyklu násilí. Pozdější intervence z venku umožňuje opakování a vznik závažnějších forem domácího násilí. U pachatelů postupuje jeho kriminalizace a u obětí její viktimizace. Z hlediska společnosti vzrůstají ekonomické náklady spojené s eliminací škod, jako jsou náklady na stíhání a resocializaci pachatelů a náklady na sociální podporu přímých a nepřímých obětí domácího násilí.

O tom, či existují rizikové faktory při vzniku a rozvoji násilí v rodině, neparuje mezi vědci shoda. Někteří argumentují tím, že násilí prostupuje všemi sociálními vrstvami, jiní s tím sice souhlasí, ale hovoří, že ne rovnoměrně. Někteří dávají při vzniku násilí důraz na klíčovou úlohu psychologických faktorů, jiní sociálních a třetí skupina zdůrazňuje především faktory kulturní, například patriarchální uspořádání společnosti. Domácí násilí je jednou z nejrozšířenějších forem agrese vůbec, prochází napříč sociálně demografickým spektrem. Na jedné straně stojí simplexní násilník závislý na alkoholu ze sociálně slabé rodiny, na straně druhé agresor s vysokoškolským vzděláním, dobře postavený a materiálně zabezpečený, který používá rafinované formy týraní a dává si záležet, aby následky nebyli vidět. Především je potřebné říci, že pachatel není nemocný člověk. Pro řadu delikventů vykazuje psychopatické osobnostní črty a poruchy osobnosti.

Mezi nejčastější vyskytující se črty pachatelů domácího násilí patří i snížení nebo naopak navenek přehnané sebevědomí, komplikovaný vztah k

otci nebo matce i k vlastní osobě, přežití násilí nebo citová deprivace v dětství, nejistá mužská identita, tradiční představy o úloze ženy v manželství a ve společnosti, prozíravost k partnerce.

Naopak nejistota při porovnání s ní, žárlivost a potřeba kontrolovat, manipulativní sklony, nekritičnost a většinou absolutní nepřítomnost náhledu na nepřípustnost vlastního jednání.

Domácím agresorem se mohou stát lidé všech vrstev bez ohledu na vzdělání, inteligenci nebo sociální postavení. Rozšířená představa o násilníkovi jako primitivně, nevzdělané osobě u domácího násilí neplatí. Pro rozvoj domácího násilí se jeví jako určující emoční složky osobnosti násilníka. Kvalita a intenzita emočního handicapu násilnické osoby se projevuje v široké variantě projevů domácího násilí. Poškozené u domácího násilí můžeme charakterizovat jako osobu, která má v důsledku opakování stresové situace podlomené sebevědomí a narušenou rovnováhu vnímání lidských vztahů, jako osobu, která ztrácí soudný náhled na patologické jevy vyskytující se v souvislosti s týráním. Oběť domácího násilí je trvale frustrovaná dlouhodobým neuspokojením základní potřeby pocitu bezpečí. Charakteristická je rostoucí problematika domácího násilí, začínající drobným omezováním svobody, které přechází v drobné urážky a posmívání, aby následně přerostlo ve fyzické násilí, a v závažných případech končí i těžkými formami ublížení na zdraví, případně úmrtím. Z důvodů osobního vztahu mezi pachatelem a poškozeným, a vzhledem k stupňovitému nárůstu násilí, překládanému období pokoje, omlouvání a slibů, oběť v takovém vztahu zůstává velmi dlouho. Zatím co když nás na ulici přepadne a okrade neznámý člověk, neprodleně na věc reagujeme, vyrozumíváme policii a chceme potrestat pachatele, v případech domácího násilí si oběť se shora uvedených důvodů "nechá líbit" i to, co by anonymnímu pachateli nikdy netolerovala.

Problém silné citové vazby na pachatele vysvětluje tzv. Stockholmský syndrom. Tento jev spočívá ve vytvoření silné emocionální vazby mezi násilníkem a jeho obětí. Jde o identifikaci oběti s konáním násilníka, kdy se oběť snaží zavděčit svému trýznitelovi, pomáhá mu a chrání ho, čím si podvědomě vykupuje jeho shovívavost a ochranu svého života. Stockholmský

syndrom se vyskytuje především u těch případů domácího násilí, kdy je oběť vystavena mimořádně silnému mocenskému působení násilníka, proti kterému nemá prakticky žádnou možnost obrany.

Domácí násilí není je problémem dospělých, ale týká se i dětí. Jakmile se oběť domácího násilí stane matka, její zážitky a rozhodnutí se nebudou týkat jenom jí samotné. Matka musí myslet i na svoje děti.

Pachatel může využívat děti jako zbraně při zneužívání ženy, s čím souvisí potřeby dětí stěžovat opuštění domova. Jaký má však násilí vliv na samotné děti - jsou příliš malé na to, aby to pochopili? Může se násilí před nimi zatajit? Dostanou se z toho sami, až násilí ustane? Realita bohužel není tak jednoduchá. Děti mohou být domácím násilím zle poznamenány. Některé děti jsou též bity a zneužívané. Jiné mívají s násilím nepřímou zkušenost. Pochytí napětí mezi dospělými a budou vědět o hádkách a bitkách, které se v domě odehrávají, i když se budou v tomto čase nacházet v jiné místnosti. Některé se zase můžou stát svědky násilí a uvidí nebo uslyší, jak jeden rodič týrá toho druhého. Vlastní zkušenosti z dětství jednoho nebo obou rodičů jsou podstatným činitelem jejich chování k vlastnímu dítěti. Pokud od svých rodičů převzaly veškeré negativní jevy a postoje v chování, přenášejí tyto skutečnosti zákonitě na své děti, snaží se chovat podobně nebo se identifikuje se svými rodiči, čímž podstatně ovlivňuje své chování jako rodiče. Vlastní rodiče vždy slouží jako vzor pro další život svých dětí a tudíž i pro rodičovský život. To poukazuje na závažný vliv toho, že pro dítě především v raném dětství je jeho vlastní rodina a její způsob chování jediným a absolutním vzorem chování.

Boj s agresivním jedincem se nevyhrává. Používání stejných prostředků, jakých využívá, se v žádném případě nedoporučuje. Oběť musí nejdříve odhalit existenci procesu, v rámci kterého se na ní naložila všechna zodpovědnost za manželský nebo rodinný konflikt, a potom problém analyzovat s chladnou hlavou a bez pocitů viny. K tomu je potřebné, aby se vzdala ideální představy o absolutní toleranci vůči partnerovi a uznala, že ten, koho má rada nebo měla rada, má pro ní nebezpečnou poruchu osobnosti, a že se před ním musí chránit. Matky se musí naučit rozpoznat přímé a nepřímé nebezpečí, které hrozí jejich dětem ze strany agresivních osob. Není to lehké v

případě, kdy agresorem je jeden z rodičů. Oběť se může dobře bránit jen tehdy, když se vymaní z ovládnutí a přístupu na to, že je zlý a nebezpečný napříč bývalým nebo přetrvávajícím citům, které k němu chová.

Zásadním pravidlem je přestat se omlouvat. Pokušení je velké, protože řeč agresivního jedince je doslova protkána přednášením klamů s těmi nejhoršími úmysly. Jakékoliv vysvětlování nebo omlouvání může vést jediné k tomu, že oběť do toho "bahna" zapadne ještě hlouběji. Jakákoli nepřesnost nebo chyba z její strany, i kdyby byla do situace vložena v dobré víře, může být zneužitá proti ní.

Konat. Oběť musí opustit stav strnulosti a nehybnosti a vymanit se z pohybu v uzavřeném kruhu. Je to rozhodnutí, které udělat musí, protože jediné ona může dosáhnout nějaké změny. Náhlá krize, při které se oběť vymaní z ničivého ovládnutí, jí umožňuje opětovně se vrátit do života. Je to jediná možnost nějakého řešení nebo přinejmenším alespoň částečné nápravy. Čím déle se takovému vyhocení opozdí, tím bude násilnější.

Ohrožená osoba může hledat pomoc a oporu nejen u svých blízkých a přátel, ale především u státních organizací, intervenčních center, různých organizací zaměřených na pomoc obětem domácího násilí a občanských poraden.

Právní pořádek naší země je postavený na Ústavě a Listině základních práv a svobod a na jejich principech. Proto jsou lidé České republiky svobodní a rovní, což obsahuje I. článek Charty. Bez jakékoli diskriminace jsou základní práva a svobody zajištěna všem. Z uvedených důvodů rovněž Charta všem stanovuje stejná práva na ochranu svého jména, slušnou pověst, osobní a lidskou důstojnost a v neposlední řadě čest. Dle článku 32 Charty jsou pod ochranou zákona i rodina a rodičovství a rovněž tak je zaručena ochrana mládeže a dětí. Ze všech uvedených důvodů proto vyplývá netolerance porušení základních práv a svobod, což se vztahuje a platí rovněž na osoby blízké a na rodiny, kde k těmto porušením dochází. Povinností a hlavním úkolem státu je chránit ohrožené osoby a jakékoli porušení zákona řešit.

Jednotlivé projevy domácího násilí bylo možné posuzovat podle ustanovení trestního zákona chránící zejména fyzickou a psychickou integritu

občanů. Chování mající znaky domácího násilí, lze v mnohých případech posuzovat podle zákona o přestupcích. Jde o skutky, u kterých stupeň společenské nebezpečnosti je nižší jako nepatrný.

Zákon o Policii České republiky je nejdůležitějším nástrojem na řešení domácího násilí. Tento zákon umožňuje policii využít zejména ustanovení §§ 44 - 47 uvedených v hlavě osmé s názvem VYKÁZÁNÍ. Jde o faktický úkon policie, přičemž policie rozhoduje jako správní orgán.

Policie násilnou osobu vykazuje (tím jí zakazuje vstup) bez ohledu na skutečnost, zda je nebo není v čase zákroku na místě přítomná. Jakmile tato situace nastane, policie vykázané osobě poskytne poučení o jejich právech a povinnostech při prvním kontaktu. Vykázaná osoba je povinná zdržovat se vstupu do prostor vymezených policií a přerušit jakékoli kontakty s poškozenou osobou domácího násilí. Násilnou osobu možno vykázat ze společné domácnosti s ohroženou osobou i z jeho bezprostředního okolí. Podmínka trvalého pobytu nerozhoduje. Institut vykázání je především opatřením preventivním nemající trestní povahu. Jde o opatření, které výrazným způsobem zasahuje do práv a svobod vykázané osoby. Jeho účelem je zabezpečení ochrany ohrožených lidí a nenahrazuje sankce za chování násilné osoby.

Úlohou je především zastavit násilí, zabezpečit bezpečí ohrožené osoby, případně omezit násilnou osobu na osobní svobodě. Povinností policie je přesně zadokumentovat incident domácího násilí. Všechno, co policie v čase příchodu na místo zákroku uvidí a bude slyšet, vytváří pouze jejich představu o tom, co se stalo. Policie musí pamatovat na to, že tato představa nemusí odpovídat skutečnosti. Po celou dobu na místě incidentu musí ovládat svojí psychiku a zůstat nestranný. Musí se snažit získat co nejvíce informací.

Kanada vymyslela diagnostickou metodu SARA (Spoustal Assault Risk Assessment), kterou následně zapůjčila do Švédska a zde byla vyzkoušena v praxi. Následně po úspěšném zavedení byla využita v dalších státech. Použitím této metody je vyškolená osoba schopna odborně určit rizika dalšího domácího násilí a rizikové faktory. Je využívána prvním kontaktem s poškozenou osobou domácího násilí ze strany policie. SARA DN je sestavena

z 15 strukturovaných otázek, které jsou zaměřeny na rizikové faktory. Aktuální stav rizikových faktorů pachatele zjišťuje prvních pět otázek, dalších pět otázek zjistí všeobecně násilné sklony pachatele, zejména na veřejnosti. Na zranitelnost poškozené osoby a její rizikové faktory zranitelnosti je zaměřeno posledních pět otázek. Řádně proškolený uživatel metody SARA DN umí určit závažnost hrozby, stanovit aktuální stav a dokáže odbourat rizikové situace na základě přijatých opatření. Ví, že i nepatrné množství rizikových faktorů signalizuje menší míru ohrožení.

Naopak velký počet rizikových faktorů značí velkou míru rizika. Metoda SARA DN v rukách vyškolených profesionálů zlepšuje jednotu rozhodnutí, určí rozřazení tohoto rizika a dokáže vyvážit subjektivní pocity profesionálů.

V oblasti prevence kriminality v České republice je zaměřená pozornost na mezinárodní spolupráci, úlohy v oblasti sociální prevence a hledají se účinné formy přístupů prevence v souvislosti s viktimizací. Fungující prevence v oblasti domácího násilí je založená na zvyšování povědomí společnosti o závažnosti a negativních důsledcích domácího násilí a propagace nulové tolerance vůči násilí vůbec. Při prosazování preventivních opatření na zvyšování povědomí občanů, sehrává primární úlohu výchova v rodině, ve škole a zejména vliv médií. V školském prostředí, zejména výchovou a vzděláváním, je důležité vést děti a mladé lidi k formování představy a žádanému chování a postojích ve společnosti a jaké se odmítají v otázkách násilí v rodině. Je potřebné, aby výchova, které cílem je odmítání jakéhokoli násilí mezi lidmi, které je zaměřeno zejména proti dětem a ženám vycházelo z principů a respektování lidských práv.

Seznam použité literatury

1. Monografie

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-800-0015-507.

ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1. Vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta v.o.s., 1999. 204 s. ISBN 80-902-614-1-8.

ČÍRTKOVÁ, L. – MACHÁČKOVÁ, R. – VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. Praha: Bílý kruh bezpečí, o. s., 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Příručka pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. s. 108-109. I ISBN 978-80-247-2014-2.

HIRIGOYEN, F. M. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství věd ČR, 2002. 229 s. ISBN 80200-0994-9.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie zdraví*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2009, 279 s. ISBN 978-807-3675-684.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9 (BROŽ.).

NOVOTNÝ, F. - RŮŽIČKA, M. a kol., *Trestní kodexy a související předpisy (komentář)*, 2. dopl. vyd. Praha: Eurounion, s. r. o., 2002. s. 317-318. ISBN 80-7317-009-4.

PLESKOVÁ, K. a kol. *Průvodce na cestě k rovnosti žen a mužů (pracovní sešit)*, 3. aktual. vyd. Brno: Nesehnutí, 2008. 50 s. ISBN 978-80-87217-01-6.

PŘÍRUČKA PRO POLICII A MĚSTSKOU POLICII. *Co je domácí násilí?* Praha: Profem o. p. s. 2005. 48 s. ISBN 80-903626-2-1.

VANÍČKOVÁ, E. – HADJ-MOUSSOVÁ, Z. – PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vyd. Praha: 1995. 64 s. ISBN 80-85529-17-3.

2. Ostatní příspěvky

DOPORUČENÍ RADY EVROPY R (85)4 *o násilí v rodině* z 26. 3. 1985.

LETÁK DOMÁCÍ NÁSILÍ – *informace pro ohrožené osoby, sociální pracovníky a veřejnost*. 2. Vyd. Bílý kruh bezpečí, 2007.

LETÁK OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ ROSA – *centrum pro týrané a osamělé ženy za podpory Diplomatic Ladies Association*.

METODICKÝ POKYN ŘEDITELE ÚSKPV PP ČR, kterým se upravuje *postup Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí*. Čl. 6. Ročník 2004. Číslo 2. 13 s.

MINISTERSTVO VNITRA ČR (MV ČR 2007 – interní pokyn: *Užitečné rady a komunikace s ohroženou osobou*.

POTMĚŠIL, J. *Domácí násilí v přestupkovém řízení*. Odd. legislativně – právní Kanceláře Svazu měst a obcí ČR, s. 2 – 3.

ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ SE SENIORY A NÁSILÍ V RODINĚ. *Průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele*. Vyd. Ambulance pro poruchy paměti, Ústav lékařské etiky 3. LF UK Praha: 2000. s. 12-16.

VYUŽITÍ MATERIÁLŮ BÍLÉHO KRUHU BEZPEČÍ, o. s.

3. Výzkumné správy

MEZINÁRODNÍ VÝZKUM NÁSILÍ NA ŽENÁCH – ČESKÁ REPUBLIKA/2003. Příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině. 1. Vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. S. 36-38. ISBN 80-7330-054-0.

4. Normy

JELÍNEK, J., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2009, s. 1216, ISBN 978-80-87212-22-6.

ZÁKON č. 1/1993 Sb., ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY a z. č. 2/1993 Sb., LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD *jako součást ústavního pořádku České republiky*. Úplné znění. vyd. Ostrava – Hrabůvka: nakladatelství Jirí Motloch - Sagit, 2003, s. 192. ISBN 80-7208-371-6.

JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P., *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení*. Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H.BECK, 2011, s. 555. ISBN 978-80-7400-355-4.

ZÁKON č. 273/2008 Sb., *O POLICII ČESKÉ REPUBLIKY*. Praha:
Policejní prezidium ČR, 2008, s. 118.

Seznam příloh

Příloha A:	Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200 ze dne 22. prosince 2008, o provádění vykázáni	I
Příloha B:	Zákon č. 273/2009 Sb., o Policii České republiky, hlava VII. VYKÁZÁNÍ §§ 44 – 47	XX
Příloha C:	Reprezentativní výzkum v roce 2009	XXIV
Příloha D:	Reprezentativní výzkum v roce 2010	XXVI
Příloha E:	Vykázáni/zákaz vstupu v ČR v roce 2011	XXIX
Příloha F:	Organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí ...	XXXI
Příloha G:	Diagnostická pomůcka SARA DN	XXXIV

Příloha A: „Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200 ze dne 22. prosince 2008, o provádění vykázání.“⁴⁴

ČÁST PRVNÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Čl. 1

Výklad pojmů

Pro účely tohoto závazného pokynu se rozumí

a) typickými znaky domácího násilí

1. opakovanost

- jde o jednání, které má svůj vývoj, k jeho projevům dochází opakovaně, často i po velice dlouhou dobu; domácí násilí není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky,

2. postupný nárůst intenzity

- domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím, spojeným např. s ekonomickým násilím, slovními útoky, později se přidává fyzické násilí; útoky jsou zpočátku vedeny proti svobodě a lidské důstojnosti, posléze proti zdraví, a mohou vyústit v útoky proti životu,

3. jasné role

- k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze rozlišit roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentů nemění,

4. páčání násilí v soukromí

- k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydlí, ale i na jiných místech, např. chata, hotel apod.; jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti,

---

⁴⁴ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200 ze dne 22. prosince 2008, o provádění vykázání.

b) incidentem se znaky domácího násilí

událost mezi blízkými osobami žijícími ve společném obydlí vykazující do různé míry naplněné typické znaky domácího násilí,

c) násilnou osobou

osoba, která ohrožuje ohroženou osobu na životě, zdraví anebo svobodě nebo lidské důstojnosti, žije s ohroženou osobou ve společném obydlí, je či byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a lze důvodně předpokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti,

d) ohroženou osobou

osoba, která je ohrožena nebezpečným útokem proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažným útokem proti lidské důstojnosti, ze strany násilné osoby,

e) vykázanou osobou

násilná osoba, která byla vykázána ze společného obydlí,

f) hrozbou nebezpečného útoku

důvodný předpoklad, že se násilná osoba dopustí nebezpečného jednání majícího za následek přímé ohrožení života, zdraví anebo svobody ohrožené osoby, např. útok za použití zbraně,

g) hrozbou zvláště závažného útoku

důvodný předpoklad, že se násilná osoba dopustí nebezpečného jednání majícího za následek zvláště závažné ponížení lidské důstojnosti ohrožené osoby, jedná se zejména o hrozbu hrubého ponižování psychického, sexuálního rázu apod.,

h) společným obydlím

byt, dům nebo jiný objekt, jehož prostor násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení,

nikoliv vedení společné domácnosti; právním titulem společného bydlení může

být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů,

i) vykááním)

využití oprávnění policisty, na základě něhož je násilná osoba povinna na dobu 10 dnů opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí, zdržet se vstupu na tato místa, a zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou.

Čl. 2

Věcná příslušnost

Vykázat osobu je oprávněn policista služebně zařazený u Policie České republiky služby kriminální policie a vyšetřování a Policie České republiky služby pořádkové policie, pokud byl k posuzování incidentů se znaky domácího násilí (dále jen „incident“) řádně proškolen, vyjma policistů zařazených u hlídkové služby. Proškolení policistů zajistí pracovníci odboru pořádkové policie příslušného krajského ředitelství policie.

Čl. 3

Základní zásady pro úkony a zákroky policisty při uplatnění institutu vykáání

(1) Úkolem Policie České republiky (dále jen „policie“) v případech oznámení incidentu je nejen šetření v rámci přestupkového nebo trestního řízení), ale zejména ochrana ohrožené osoby. Pozornost policisty musí být proto přednostně zaměřena na pomoc ohrožené osobě a na zastavení dalšího nebezpečného útoku).

(2) Vykáání je opatřením netrestního charakteru, které je preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby budoucích útoků. Nenahrazuje sankci za chování násilné osoby.

(3) Vykáání lze vykonat i bez souhlasu ohrožené osoby.

(4) Při vykáání je upřednostněno právo na ochranu života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti před právem vlastnickým (uživacím) a právem na nedotknutelnost obydlí.

(5) Policista je povinen jednat s násilnou i ohroženou osobou tak, aby jim v souvislosti s policejním zákrokem nevznikla bezdůvodná újma a byla zachována přiměřenost zásahu do ústavně zaručených práv a svobod.

ČÁST DRUHÁ
OBEČNÁ PRAVIDLA POSTUPU POLICISTY PO OZNÁMENÍ
INCIDENTU

Čl. 4

(1) Každý policista je vždy povinen přijmout oznámení incidentu, vyhodnotit hrozbu nebezpečného útoku a hrozbu zvláště závažného útoku, zajistit provedení všech nezbytných úkonů a získat k incidentu maximum potřebných informací lustrací v dostupných evidencích (zejména z IS ETR, ZIS 2000, KSU, Událost a D-Zbraně, EKTR) za účelem zjištění, zda u daných osob byl v minulosti řešen incident či vykázaní, zda ohrožená nebo násilná osoba nejsou držiteli střelných zbraní či pachateli násilné trestné činnosti. Zjištěné informace předá policista přijímající oznámení neprodleně policistům vyslaným na místo incidentu.

(2) Je-li to možné, policista kontaktuje oznamovatele za účelem získání aktuálních informací o situaci na místě incidentu a o násilné a ohrožené osobě.

(3) Je-li oznamovatelem incidentu přímo ohrožená osoba nebo jiný uživatel společného obydlí, policista si od nich vyžádá souhlas ke vstupu do společného obydlí. V případě více uživatelů postačí ke vstupu do společného obydlí souhlas kteréhokoliv z nich.

(4) Pokud ke vstupu do společného obydlí nebude dán souhlas podle odstavce 3, policista posoudí možnost užití oprávnění podle právních předpisů. Nebude-li možné učinit objektivní závěr o existujícím ohrožení, policista kontaktuje z místa incidentu operační středisko policie, které se pokusí navázat kontakt s ohroženou osobou.

(5) Z důvodů ukončení dalšího napadání ohrožené osoby ze strany násilné osoby, k zamezení ovlivňování výpovědi ohrožené osoby násilnou osobou a k uklidnění situace na místě incidentu policista zajistí oddělení násilné osoby od ohrožené osoby co do viditelnosti a slyšitelnosti. Budou-li splněny podmínky

podle právních předpisů, policista přijme opatření k omezení osobní svobody násilné osoby.

(6) Policista zjistí, zda ve společném obydlí žijí nezletilé osoby, kde se nacházejí, v jakém jsou stavu a zda byly přímo dotčeny násilným jednáním. Policista dbá vždy na to, aby nezletilé osoby byly odděleny od násilné osoby.

(7) V případě zranění osob zajistí policista jejich lékařské ošetření.

(8) Policista ověří totožnost násilné a ohrožené osoby, nezúčastněných osob, oznamovatele incidentu, pokud jím není ohrožená osoba, a svědků incidentu a vyzve je k podání vysvětlení. Osoby podají vysvětlení odděleně. Účelem komunikace je kladením vhodných otázek rozpoznat, nakolik jsou naplněny typické znaky domácího násilí, vyhodnotit hrozbu nebezpečného útoku a hrozbu zvláště závažného útoku a zjistit další skutečnosti z hlediska jeho závažnosti či hrozících rizik.

(9) Zjistí-li policista v průběhu podání vysvětlení, že násilná osoba setrvává v obydlí ohrožené osoby neoprávněně, vyzve násilnou osobu, aby obydlí opustila. Zároveň násilnou osobu poučí, že neoprávněným setrváním v obydlí ohrožené osoby se může dopustit trestného činu).

ČÁST TŘETÍ

POSTUP PŘI VYHODNOCOVÁNÍ HROZBY NEBEZPEČNÉHO ÚTOKU A ZVLÁŠŤ ZÁVAŽNÉHO ÚTOKU A PŘÍTOMNOSTI TYPICKÝCH ZNAKŮ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Čl. 5

(1) Policista při vyhodnocování hrozby nebezpečného útoku (čl. 1 písm. f) zvažuje zejména

a) předcházející útoky, jejich intenzitu a počet,

b) míru agrese násilné osoby (fyzické a slovní útoky proti ohrožené osobě za přítomnosti policistů, vyhrožování fyzickou újmou),

c) stav ovlivnění alkoholem nebo jinými návykovými látkami a samotný vztah násilné osoby k alkoholu nebo k jiným návykovým látkám (četnost a intenzita

požívání alkoholu nebo jiných návykových látek),

d) tendence používat zbraně,

e) držení střelné zbraně násilnou osobou a pravděpodobnost jejího budoucího užití proti ohrožené osobě.

(2) Policista při vyhodnocování hrozby zvláště závažného útoku (čl. 1 písm. g) zvažuje zejména

a) tendence k absolutní sociální izolaci ohrožené osoby,

b) znemožňování uspokojování základních potřeb (např. kontrola ohrožené osoby v intimních situacích),

c) ničení, špinění oblečení a rozbíjení předmětů ve vlastnictví ohrožené osoby s cílem ji ponížit,

d) schválnosti; jedná se o jiné jednání, než které je uvedeno v písmenech a) až c).

(3) Při vyhodnocování, zda jsou přítomny typické znaky domácího násilí, policista použije při komunikaci s násilnou a ohroženou osobou příslušnou část úředního záznamu o incidentu se znaky domácího násilí, jehož vzor je uveden v příloze č.1 k tomuto závaznému pokynu, tzn. položku „Přítomnost znaků domácího násilí“.

(4) Informace potřebné pro vyhodnocení typických znaků domácího násilí a rovněž rizikových faktorů domácího násilí (15 otázek SARA DN, které jsou přílohou č. 2 k tomuto závaznému pokynu) zjišťuje také prohlídkou prostor, kde došlo k násilnému jednání, z vysvětlení podaných ohroženou osobou a násilnou osobou a svědky incidentu a z dostupných evidencí (čl. 4 odst. 1), které zpracuje do úředního záznamu o incidentu se znaky domácího násilí, jehož vzor je uveden v příloze č. 1 k tomuto závaznému pokynu.

ČÁST ČTVRTÁ

PODMÍNKY PRO VYKÁZÁNÍ

Čl. 6

(1) Policista násilnou osobu vykáže

a) pokud je splněna zákonná podmínka hrozby nebezpečného útoku anebo hrozby zvláště závažného útoku a incident vykazuje typické znaky domácího násilí (SARA DN), nebo

b) pokud incident vykazuje jen některé typické znaky domácího násilí (alespoň uvedené v čl. 1 písm. a) bod 3 a 4), je splněna zákonná podmínka hrozby nebezpečného útoku anebo hrozby zvláště závažného útoku a využití jiných oprávnění policisty (zajištění, zadržení) není možné nebo by nezajistilo efektivní ochranu ohrožené osoby.

(2) Policista může kromě postupu podle odstavce 1 vůči vykázané osobě přijmout adekvátní opatření zejména

a) umístit ji do záchytné stanice)), pokud je pod vlivem alkoholu nebo návykové látky,

b) zajistit)) ji na dobu nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody,

c) zadržet ji)).

(3) Za splnění zákonných podmínek policie poskytne ohrožené osobě krátkodobou ochranu)).

Čl. 7

Postup při vykázaní

(1) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby.

Tuto povinnost však nemusí splnit, jestliže hrozí nebezpečí z prodlení)), zejména pak v případě, pokud by v souvislosti se zajišťováním přítomnosti nezúčastněné osoby hrozila eskalace konfliktu nebo pokud by zajišťování přítomnosti nezúčastněné osoby bylo spojeno s nepřiměřenou čekací dobou.

Při zajišťování přítomnosti nezúčastněné osoby policista na místě incidentu požádá o spolupráci příslušnou dozorčí službu. Pokud spolupráce není možno dosáhnout (např. plnění jiných neodkladných úkolů dozorčí služby), může policista požádat o pomoc při zajištění přítomnosti nezúčastněné osoby operační středisko policie. Nezúčastněnou osobou přítom nemůže být jiný policista.

(2) Vykázání je policista povinen oznámit ústně násilné a ohrožené osobě, přítom je poučí o jejich právech a povinnostech; vyhotoví o tom potvrzení o vykázání, jehož vzor je uveden v příloze č. 3 tohoto závazného pokynu a je dostupný v informačním systému ETR. Potvrzení o vykázání s písemným poučením policista předá ohrožené osobě a vykázané osobě proti podpisu a jeden podepsaný výtisk vykázanou a ohroženou osobou založí do spisu. Zároveň poučí vykázanou a ohroženou osobu o tom, že si mohou převzít kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

(3) Pokud vykázaná či ohrožená osoba odmítne podpisem stvrdit převzetí potvrzení o vykázání či poučení nebo je odmítne převzít, policista to poznamená v potvrzení o vykázání.

(4) Policista vyzve vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které má v držení a zároveň ji poučí o následcích neuposlechnutí výzvy k vydání klíčů)). Vydání klíčů policista poznačí v potvrzení o vykázání. V případě, že vykázaná osoba u sebe žádné klíče nemá, policistka do potvrzení o vykázání uvede důvody, proč u sebe vykázaná osoba klíče neměla.

(5) Vykázání trvá po dobu 10 dnů, přičemž desetidenní lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni, v němž došlo k vykázání a končí ve 24.00 hodin desátého dne, ledaže došlo k prodloužení vykázání na základě návrhu ohrožené osoby na vydání předběžného opatření, popř. vydání tohoto předběžného opatření)). Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.

(6) Před vykázáním policista nepřihlíží k právní kvalifikaci již spáchaného jednání z pohledu právních předpisů; vykázání je na právní kvalifikaci skutku nezávislé.

(7) Policista jasně specifikuje prostor, na který se vykázaní vztahuje, a to včetně rozsahu bezprostředního okolí společného obydlí, s přihlédnutím k potřebě ochrany ohrožené osoby.

(8) Před vykázaním policista poučí vykázanou osobu zejména o tom, že

a) využívá zákonného oprávnění vykázat ji ze společného obydlí a jeho bezprostředního okolí, které jasně vymezí,

b) jí z vykázaní vyplývají práva a povinnosti,

c) vykázaní bude trvat 10 dní, a že bylo učiněno bez ohledu na vůli ohrožené osoby a je nutné jej pod hrozbou sankce)) respektovat.

(9) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázaním, může proti němu na místě podat námitky. Policista vykázanou osobu poučí o tom, že může námitky podat i písemně, a to do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázaní u vedoucího místně příslušného územního odboru vnější služby. Podání námitek nemá odkladný účinek.

(10) Obsah námitek podaných na místě násilnou osobou policista poznamená do potvrzení o vykázaní a bezodkladně o nich informuje

a) v době trvání služby vedoucího odboru vnější služby cestou příslušné dozorcí služby nebo příslušného přímého nadřízeného,

b) v době mimo službu vedoucího odboru vnější služby nebo zastupujícího dosahového funkcionáře cestou příslušného operačního střediska,

který bude námitky posuzovat. Vedoucí odboru vnější služby nebo zastupující dosahový funkcionář přijme taková opatření, aby mohly být námitky posouzeny co nejrychleji a bez zbytečného odkladu, nejdéle do 3 dnů.

(11) Není-li vykázaná osoba v době vykázaní přítomna ve společném obydlí, policista učiní veškerá opatření, aby mohl vykázané osobě sdělit, že je vykázána.

Např. požádá ohroženou osobu nebo některou z osob, která žije s vykázanou osobou a ohroženou osobou ve společné domácnosti, o telefonní číslo vykázané osoby, adresu jejího zaměstnání, místa kde se nejčastěji zdržuje apod. Při prvním kontaktu s vykázanou osobou jí sdělí, že byla vykázána, poučí ji o

jejich právech a povinnostech a o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

(12) Pokud se vykázaná osoba dozví o tom, že byla vykázána od jiné osoby, než od policisty (od manželky, družky apod.), má právo si tuto informaci ověřit na lince tísňového volání 158. Z tohoto důvodu musí policista, který vykázání provedl, o vykázání ihned informovat dozorčí službu, která zajistí bezodkladně vložení informace o vykázání do informačního systému ETR pod samostatné číslo jednací, pod kterým bude následně veden spisový materiál vztahující se k vykázání, kde uvede jméno, příjmení, data narození vykázané osoby, datum a čas provedení vykázání, místo odkud byla osoba vykázána a ihned o tom informuje příslušné operační středisko.

(13) Před tím, než vykázaná osoba opustí prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání, může si vzít z tohoto prostoru věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady. Poté musí tento prostor neprodleně opustit. Věcmi osobní potřeby jsou zejména:

- a) hygienické potřeby,*
- b) běžné oděvní součásti,*
- c) léky a zdravotní pomůcky, které osoba užívá,*
- d) mobilní telefon.*

(14) Odmítne-li vykázaná osoba opustit prostor, na který se vykázání vztahuje, je policista oprávněn použít, po předchozí výzvě, všech oprávnění a zákonných prostředků za účelem prosazení vykázání.

(15) Pokud nedošlo k vykázání, policista poučí násilnou osobu o právních následcích v případě, že bude násilné jednání vůči osobě ohrožené opakovat, zejména o tom, že může být vykázána.

Policista poučí též ohroženou osobu o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci osobám, které se staly obětí násilí a předá jí k tomuto účelu zejména kontakt na instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí, jejichž seznam je uveden v příloze č. 4 k tomuto závaznému pokynu.

Čl. 8

Postup při vykázání ve zvláštních případech

(1) *V případě, že násilná osoba má ve společném obydlí místo svého podnikání, je možné vykázáním postihnout jen ten prostor, který slouží k bydlení, za podmínky, že tento prostor lze prakticky oddělit od prostoru určeného pro podnikání násilné osoby (např. uzavřením průchodu mezi těmito prostory apod.). Není-li takové oddělení možné, a pro vykázání jsou dány podmínky, vykáže policista násilnou osobu i z míst, která využívá ke svému podnikání.*

(2) *Pokud je vykázání spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby, postupuje policista podle právního předpisu).*

(3) *Dojde-li k násilnému jednání mimo společné obydlí, např. v hotelu, na chatě apod., a jsou-li splněny podmínky pro vykázání, policista vykáže násilnou osobu ze společného obydlí a nikoliv z prostoru, ve kterém tyto osoby pobývají pouze přechodně či krátkodobě, např. hotelový pokoj.*

(4) *Je-li násilnou osobou mladistvý nebo osoba mladší 15 let a jsou-li dány podmínky pro vykázání, policista ji vykáže pouze v případě, že bezpečnost ohrožené osoby nelze zajistit jinak.*

Je povinen neprodleně vyrozumět orgán sociálně-právní ochrany dětí, za účelem možného umístění mladistvého nebo osoby mladší 15 let do diagnostického ústavu.

(5) *Je-li ohroženou osobou stará, nemohoucí nebo nemocná osoba, která je odkázána na péči či pomoc vykázané osoby a nemůže-li péči či pomoc ohrožené osobě poskytnout jiná vhodná osoba, je policista povinen uvědomit příslušný odbor sociální péče obecního (městského) úřadu. Nelze-li např. v nočních hodinách zajistit péči či pomoc ohrožené osobě jinak, policista zajistí převoz ohrožené osoby do zdravotnického zařízení a uvědomí o tom příslušný odbor sociální péče obecního (městského) úřadu.*

Čl. 9

Činnost policisty po vykázání

Policista po vykázání

- a) umožní vykázané osobě, aby si vzala v okamžiku vykázání ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě (čl. 7 odst. 13), osobní cennosti a osobní doklady, věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání,*
- b) vyžádá si informace o telefonickém spojení od ohrožené i vykázané osoby, včetně adresy, kam jim má doručovat poštu v době platnosti vykázání,*
- c) předá ohrožené osobě informace o institucích, které poskytují pomoc obětem domácího násilí, včetně příslušného intervenčního centra)), a to i v případě, že k vykázání nedošlo; za vyhotovení seznamu institucí v místě bydliště a nejbližším okolí, včetně kontaktů na tyto instituce, je odpovědný nadřízený služební funkcionář s personální pravomocí,*
- d) poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím i nezbytnou součinnost, zejména jí předá seznam ubytovacích zařízení v místě bydliště a nejbližším okolí, za jehož vyhotovení je odpovědný nadřízený služební funkcionář s personální pravomocí, dále např. umožní vykázané osobě, aby si z policejní služebny telefonicky zajistila jiné ubytování,*
- e) neprodleně zabezpečí zaevidování vykázání do informačního systému ETR (čl. 7 odst. 12).*

Čl. 10

Další povinnosti policisty v souvislosti s vykázáním

(1) Policista, který provedl vykázání, uloží klíče převzaté od vykázané osoby na místě určeném nadřízeným služebním funkcionářem. Klíče se ukládají v zapečetěné obálce označené příslušným číslem jednacím.

Po uplynutí 10 denní lhůty pro vykázání policista klíče vrátí vykázané osobě proti podpisu v potvrzení o vykázání. Před tím však musí telefonicky ověřit, zda ohrožená osoba v průběhu 10 denní lhůty pro vykázání podala u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření)) a jak soud o případném návrhu

rozhodl. Pokud policista zjistí, že soud ve věci návrhu na vydání předběžného opatření vyhověl, klíče vykázané osobě nevydá, ale tomuto soudu je zašle. Pokud soud ve věci v rámci své lhůty ještě nerozhodl, klíče vykázané osobě rovněž nevydá a do rozhodnutí soudu je ponechá na místě určeném nadřízeným služebním funkcionářem.

(2) Pokud došlo k vykázání, policista zajistí zaslání kopie úředního záznamu o vykázání do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí

a) místně příslušnému intervenčnímu centru; v případě existence více intervenčních center v rámci daného kraje, je za místně příslušné intervenční centrum považováno intervenční centrum nejbližší místu pobytu ohrožené osoby v rámci příslušného kraje,

b) soudu, který bude příslušný v případě podání návrhu na vydání předběžného opatření podle právního předpisu,

c) místně příslušnému orgánu sociálně – právní ochrany dětí), pokud žijí ve společném obydlí s vykázanou a ohroženou osobou nezletilé osoby.

(3) Na základě žádosti vykázané osoby je policista pověřený služebním funkcionářem povinen umožnit vykázané osobě, aby si v průběhu vykázání vzala za jeho přítomnosti z obydlí, z něhož byla vykázána, věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo může osoba vykázaná uplatnit v průběhu vykázání pouze jedenkrát.

(4) Policista stanoví po dohodě s vykázanou osobou termín vyzvednutí věcí uvedených v odstavci 3 s přihlédnutím k oprávněným zájmům vykázané osoby, nebude-li tím ohrožen důležitý zájem služby. Policista o termínu, kdy k převzetí věcí osobou vykázanou dojde, předem informuje osobu ohroženou.

(5) Pokud došlo v průběhu vykázání k jakékoliv změně;

např. k ukončení vykázání nebo k prodloužení 10 denní lhůty v důsledku podání návrhu na předběžné opatření, musí ten, kdo změnu provedl zajistit, aby byla neprodleně informována vykázaná i ohrožená osoba, příslušný soud, který bude rozhodovat v případě podání návrhu na předběžné opatření, příslušné

intervenční centrum a pokud žily s vykázanou a ohroženou osobou ve společné domácnosti nezletilé děti, orgán sociálně-právní ochrany dětí a policista, který vykázení provedl. Ten také tuto změnu poznamená do informačního systému ETR (prostřednictvím elektronického úředního záznamu o incidentu se znaky domácího násilí).

Čl. 11

Kontrola dodržování povinností vyplývajících z vykázení

(1) Ve lhůtě 3 dnů od vykázení provede policista, který osobu vykázal, kontrolu, zda osoba vykázaná dodržuje povinnosti vyplývající z vykázení, zda se nezdržuje v prostoru vymezeném policistou v potvrzení o vykázení a zda se zdržuje styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou (dále jen „kontrola“). Ke kontrole může policista též využít výpovědi ohrožené osoby, případně jiných osob a informací od intervenčního centra.

(2) Nemůže-li kontrolu podle odstavce 1 provést policista, který osobu vykázal, pověří jeho nadřízený služební funkcionář provedením kontroly jiného policistu.

(3) O kontrole vyrozumí policista ohroženou osobu, přičemž ji požádá o součinnost, zejména v souvislosti se vstupem do společného obydlí. Pokud ohrožená osoba odmítne, nemůže být k součinnosti při kontrole dodržování povinností vykázané osoby spojených s vykázením nijak nucena.

(4) Zjistí-li policista, že se vykázaná osoba nachází v prostoru, odkud byla vykázána, vyzve ji, aby tento prostor opustila. Pokud tak vykázaná osoba neučiní, je policista oprávněn použít po předchozí výzvě donucovací prostředky za účelem prosazení vykázení.

(5) Policista, který se dozví o neuposlechnutí uloženého vykázení ze strany vykázané osoby, dá podnět k zahájení přestupkového řízení nebo, s ohledem na závažnost či opakovanost jednání směřujícího ke zmaření vykázení, podnět k zahájení trestního řízení).

(6) Policista není oprávněn za účelem kontroly otevírat uzavřené společné

obydlí a vstupovat do něj, nejsou-li současně splněny podmínky uvedené v právním předpise.

(7) O provedené kontrole a jejích výsledcích je policista povinen sepsat formulář úřední záznam o provedení kontroly dodržování povinností vyplývajících z vykazání (dále jen „úřední záznam o provedení kontroly“), jehož vzor je uveden v příloze č. 5 k tomuto závaznému pokynu a je dostupný v informačním systému ETR.

ČÁST PÁTÁ

NÁLEŽITOSTI ÚŘEDNÍHO ZÁZNAMU A OSOBNÍ ÚDAJE

Čl. 12

Obsah úředního záznamu o incidentu se znaky domácího násilí

(1) Policista bez ohledu na to, zda došlo k vykazání, sepíše neprodleně po získání informací, z nichž lze dovodit přítomnost alespoň těch znaků domácího násilí, které jsou uvedeny v čl. 1 písm. a) bod 3 a 4, úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí, ze kterého bude v případě vykazání vygenerován úřední záznam o vykazání, jehož vzor je uveden v příloze č. 6 a je dostupný v informačním systému ETR.

(2) Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí kromě předepsaných údajů obsahuje údaje o tom,

a) jak došlo k přijetí oznámení a jaké informace policista obdržel od policisty přijímajícího oznámení,

b) jak došlo ke vstupu policisty do společného obydlí,

c) jaké informace byly zjištěny na místě incidentu z objektivních pozorování policisty,

d) jaké informace byly zjištěny na místě incidentu od všech zúčastněných osob, včetně informací o předchozích incidentech a případných svědcích,

e) jaké informace byly zjištěny od dalších osob (zejména sousedů),

f) okolnosti, za nichž byly úkony či zákroky provedeny,

- g) předešlé útoky udávané ohroženou osobou, případně svědky incidentu,*
- h) další skutečnosti, které mohou mít význam z hlediska dalšího šetření trestného činu či přestupku,*
- které uvede policista do kolonky „Další významné skutečnosti a poznámky“.*
- (3) Pokud došlo k vykázání, obsahuje úřední záznam o incidentu též*
- a) důvody, proč policista případně nezajistil přítomnost nezúčastněné osoby (skutečnosti vedoucí policistu k závěru, že hrozí nebezpečí z prodlení),*
- b) důvody vedoucí policistu k závěru o nebezpečnosti situace a násilné osoby (čl. 5 odst. 1 a 2 a čl. 6 odst. 1),*
- c) odůvodnění vykázání,*
- d) jaké skutečnosti vzal za rozhodné pro vykázání násilné osoby,*
- e) vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje a další skutečnosti jako faktický průběh vykázání, omezení osobní svobody nebo jiných opatření apod., které uvede policista do kolonky „Další významné skutečnosti a poznámky“.*

Čl. 13

Obsah úředního záznamu o provedení kontroly

Úřední záznam o provedení kontroly kromě předepsaných údajů obsahuje

- a) informace o tom, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti nezdržovat se ve společném obydlí, z něhož byla vykázána, jakož i v jeho bezprostředním okolí, a povinnost zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,*
- b) další skutečnosti, které mohou mít význam z hlediska šetření trestného činu či přestupku v případě zjištění porušení podmínek vykázání,*
- c) další důležité skutečnosti k průběhu kontroly (např. nutnost provedení služebního zákroku).*

ČÁST ŠESTÁ
AUTOMATIZOVANÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO
NÁSILÍ

Oddíl první

Úvodní ustanovení

Čl. 14

(1) Zpracování problematiky domácího násilí se provádí v informačním systému ETR. V položce „Sledované události“ je incident označen heslem „DOMÁCÍ NÁSILÍ“. Bez vyznačení požadovaného hesla u incidentu není možné v informačním systému ETR zpracovávat elektronické formuláře.

(2) Pro statistické účely je provozován centrální programový modul „DOMÁCÍ NÁSILÍ“ (dále jen „evidence domácího násilí“), do kterého se přenášejí údaje označené heslem podle odstavce 1. Modul tvoří nadstavbu informačního systému ETR.

(3) Gestorem)) a správcem)) evidence domácího násilí je ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky.

(4) Aktualizace evidence domácího násilí se provádí přenesením údajů z formuláře „úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí“ vedeného v informačním systému ETR.

(5) Do evidence domácího násilí nejsou přenášeny údaje o zúčastněných osobách (jméno, příjmení, datum narození, rodné číslo, trvalý pobyt, adresa pro doručování, telefon), ale pouze věk a pohlaví.

Oddíl druhý

Dotaz na vykázanou a na násilnou osobu

Čl. 15

Účel a právní titul

Dotaz na vykázanou a násilnou osobu je realizován na základě právního předpisu)) a provádí se cestou programu „Dotazy do informačních systémů“)) (dále jen „dotaz“). Je základním prostředkem pro plnění úkolů policie v

případě potřeby ověřovat provedení vykázaní)) a zjištění předchozích incidentů¹).

Čl. 16

Postup při provádění dotazu a rozsah údajů

(1) Dotaz je přístupný pro policisty a zaměstnance policie, kteří plní úkoly v souvislosti s řešením incidentů, a kterým bylo zřízeno přístupové konto)) na základě vyplněné registrační karty příslušným vedoucím pracovníkem)).

(2) Dotaz na vykázanou a násilnou osobu je realizován po zadání jména, příjmení, data narození, případně podle rodného čísla.

(3) Příjemce provádějící dotaz na základě požadavku vykázané osoby²⁷) je povinen ověřit hodnověrnost údajů dotazující se osoby přiměřeným způsobem (např. zpětným telefonickým dotazem, ověřením rodného čísla, čísla občanského průkazu).

(4) V případě pozitivního výskytu vykázané a násilné osoby jsou zobrazeny údaje o době a místu incidentu (společném obydlí), názvu příslušného organizačního článku policie, který daný incident šetří, čísla jednacím, datu a hodině vykázaní a platnosti vykázaní.

(5) V případě dotazu podle odstavce 3 je dotazující se osobě sděleno pouze, zda u ní došlo k vykázaní a zda je vykázaní platné. Nejsou jí sdělovány údaje o předchozích incidentech a vykázaních.

Čl. 17

Vztah k jiným zpracováním osobních údajů a jiným evidencím

Z evidence domácího násilí mohou být předávány statistické údaje (např. počty vykázaných osob, formy násilí, způsobené následky) k plnění povinností policie vyplývajících z právních předpisů)).

ČÁST SEDMÁ
SPOLUPRÁCE POLICIE S JINÝMI SUBJEKTY

Čl. 18

(1) Při plnění úkolů podle právního předpisu a tohoto závazného pokynu policie spolupracuje se státními orgány, orgány místní samosprávy, obecní policií, intervenčními centry a dalšími právníckými a fyzickými osobami.

(2) Policie přijímá od subjektů uvedených v odstavci 1 oznámení případů domácího násilí, dále je zpracovává a příslušné údaje vkládá do informačního systému ETŘ v souladu s čl. 14. V rozsahu stanoveném právním předpisem)) poskytuje policie subjektům uvedeným v odstavci 1 informace o případech domácího násilí.

ČÁST OSMÁ
ZÁVĚREČNÁ ustanovení

Čl. 19

Účinnost

Tento závazný pokyn nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2009.

HLAVA VII

VYKÁZÁNÍ

§ 44

(1) *Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.*

(2) *Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12) v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.*

(3) *Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Součástí potvrzení o vykázání je vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, uvedení totožnosti ohrožené a vykázané osoby, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.*

(4) *Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii*

---

⁴⁵ ZÁKON č. 273/2008 Sb. O Policii ČR, Hlava VII-VYKÁZÁNÍ, § 44-47, s. 40-45

úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

(5) Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat námitky, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námitky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázání (dále jen „příslušné krajské ředitelství“).

Vykázaná osoba může dále do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání podat příslušnému krajskému ředitelství námitky písemně. Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k převzetí potvrzení o vykázání a je považována za dodrženu, jsou-li námitky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství. O tomto právu policista vykázanou osobu poučí před předáním potvrzení o vykázání.

(6) Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

§ 45

1. Vykázaná osoba je povinna

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a),
- c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží. Policista vykázanou osobu poučí o následcích neuposlechnutí výzvy podle písmene d).

(2) Vykázaná osoba má právo

- a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a),
- b) vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva

ohroženou osobu předem informuje,

c) ověřovat provedení vykázaní zejména na čísle tísňového volání 158,

d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie.

(3) Policista poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím nezbytnou součinnost. Od této osoby dále vyžádá adresu pro doručování.

§ 46

Policista poučí ohroženou osobu o

a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu 12),

b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a

c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázaní přihlíží.

§ 47

(1) Územní rozsah prostoru, na který se vykázaní vztahuje, určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem. Je-li v důsledku vykázaní ohrožen provoz objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vykázané osoby, policista o této skutečnosti bezodkladně vyrozumí provozovatele objektu nebo zaměstnavatele vykázané osoby za účelem přijetí potřebných opatření.

(2) Při provádění úkonů souvisejících s vykázaním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je nepřislušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázaní v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(4) Policista ve lhůtě 3 dnů od vykázání provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání.

(5) O provedených úkonech a opatřeních sepiše policista úřední záznam.

Příloha C: Reprezentativní výzkum v roce 2009

V květnu roku 2009 byly zveřejněny výsledky výzkumu o domácím násilí v ČR, který pro Bílý kruh bezpečí, o. s. a Philip Morris, a.s. realizovala agentura STEM. Výzkumu se účastnilo celkem 1724 respondentů starších 15 let z celé ČR. Předmětem dotazování bylo povědomí respondentů o fenoménu domácího násilí, jejich postoj k němu a osobní zkušenost.

Závěry reprezentativního sociologického výzkumu doplněné o výsledky dotazníkového šetření Bílého kruhu bezpečí z let 2008-2009 a údaje z provozu DONA linky v letech 2008-2009:

- 1.** Každý šestý občan ČR přiznává násilí ve svém partnerském vztahu, tzn., že domácím násilím v ČR trpí minimálně 16% populace ve věku od 15 let. Charakteristickým znakem domácího násilí v naší zemi je jeho dlouhodobost a převaha násilí fyzického, které je provázeno násilím psychickým.
- 2.** Tři pětiny populace starší 15 let znají případy násilí mezi partnery z doslechu, více než čtvrtina se s ním setkala přímo (jako svědek, jako oběť, případně jako násilník).
- 3.** Dvě třetiny našich občanů soudí, že domácí násilí je závažný jev, o němž nelze mlčet. Společnost nemůže domácí násilí tolerovat, protože rodina jej sama nevyřeší – to je názor většiny populace (71%).
- 4.** Celé čtyři pětiny občanů jsou přesvědčeny, že k projevům domácího násilí nesmí zůstat okolí (příbuzní, sousedé, známí, policie) lhostejné.
- 5.** Avšak každý druhý člověk by tvář v tvář domácímu násilí váhal s pomocí nebo by ho nechal bez povšimnutí. V naší zemi lidem chybí informace o tom, jak se domácímu násilí bránit. Dostatek takových informací má jen necelá pětina obyvatel ČR.
- 6.** Dvě třetiny obyvatel ČR se mylně domnívají, že napohled slušní lidé se domácího násilí nedopouštějí. Tři pětiny občanů jsou pod vlivem mýtů a předsudků přesvědčeny, že oběťmi domácího násilí se stávají jen slabé a bezmocné ženy.

7. V 84% našich domácností zakalených násilím vyrůstají děti. V 69% z těchto domácností se násilí mezi dospělými partnery dokonce odehrává v přítomnosti dětí. Provoz DONA linky – v 90% domácností s domácím násilím vyrůstají děti.

8. Nejdříve tak po šesti letech strádání a útisku vyhledá poškozená jakoukoli pomoc, ale vždy tajně. Jako hlavní důvod řešení vzniklé situace je strach o život. Provoz DONA linky – osoba ohrožená domácím násilím vyhledá pomoc většinou do tří let – 42% volajících.

9. Oběti domácího násilí se nejčastěji snaží vystoupit ze soukromí na veřejnost dvojitým způsobem. Hledají pomoc u lékaře a ochranu u policie.

10. Z pohledu oběti jsou nejčastější příčinou domácího násilí povahové vlastnosti agresivního partnera, jako spouštěč násilí je uváděn převážně alkohol.

Příloha D: Reprezentativní výzkum v roce 2010

V červenci 2010 proběhl druhý sociologický výzkum o domácím násilí v ČR. Pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a.s. Je stejně jako v roce 2009 zrealizovala agentura STEM. Od posledního výzkumu STEM v roce 2009 se informovanost o problému domácího násilí viditelně zlepšila. V současné době téměř všichni lidé starší 15 let (97%) vědí nebo alespoň tuší, co si pod tímto pojmem představit. Ovšem stále špatná zůstává poučenost o tom, jak na domácí násilí reagovat (dostatek informací má v současné době 19% veřejnosti, v roce 2009 18%). Zájem o získání těchto informací je přitom pořád poměrně velký, a to zejména u lidí, kteří se s domácím násilím již setkali. Nedostatečná informovanost o tom, jak se tváří v tvář domácímu násilí zachovat, zůstává nadále jedním z faktorů, které snižují osobní ochotu lidí proti němu zasahovat. Období mezi lety 2007 a 2010 je obdobím zvýšeného zájmu o řešení otázky domácího násilí. Veřejnost tento nový přístup k problematice domácího násilí zaznamenala. Velká část lidí je přesvědčena, že v porovnání se situací před pěti lety se dnes o problému domácího násilí nejen více mluví (89%), ale více se pro jeho řešení, zejména pro pomoc jeho obětem, dělá (74%). S kladnou odezvou se setkávají rovněž nová zákonná opatření přijatá na ochranu proti domácímu násilí. Značnou podporu mezi běžnou populací má zejména zřízení intervenčních center (83%), za užitečné je většinou veřejnosti považována i možnost vykázaní násilníka ze společného bytu (68%). Zvýšená pozornost věnovaná domácímu násilí v posledních pěti letech měla pozitivní dopad také na postoje veřejnosti k tomuto jevu. Výrazně pokleslo mínění, že jde o okrajový problém, který je soukromou věcí rodiny (v roce 2009 43%, dnes 28%).

Zároveň se zvýšil počet lidí, kteří domácí násilí považují naopak za naléhavý problém, k němuž nemůže zůstat okolí (příbuzní, sousedé, lékař, policie) a zejména stát, lhostejné („je to problém, s nímž by měl stát něco dělat“ v roce 2009 61%, v současné době 84%). Pozitivní změnou je rovněž oslabení jednoho ze základních mýtů o tom, že napohled slušní lidé se společenským chováním, se domácího násilí nedopouštějí (64% v roce 2009, 51% dnes). Vedle nepochybně pozitivních posunů ve vnímání domácího násilí

výzkum ukázal, že některé rozpory a mýty v názorech na výskyt domácího násilí, zjištěné v roce 2009 přetrvávají dodnes.

Stejně jako před pěti lety velká většina veřejnosti na jedné straně připouští, že domácí násilí je obecný jev, který se týká všech vrstev společnosti (81% v roce 2009 i dnes), na druhé straně každý druhý člověk podléhá mýtu, že k domácímu násilí dochází především v materiálně slabých rodinách (v současné době stejně jako v roce 2009 48%). Stejně vnitřně nekonzistentní jsou i představy o tom, kdo jsou oběti domácího násilí. I tady stojí proti sobě stále stejně časté přesvědčení o tom, že obětí se může stát každý člověk (77% v obou letech) a mýtus o typické oběti jako slabé a bojácné ženě „puťce“, která si nechá vše líbit (61% v roce 2009, 68% nyní). Potvrzením trendů z roku 2009 je rovněž stejná hladina přiznaného násilí mezi partnery naměřená v letošním šetření. Podle ní má nějakou osobní zkušenost s násilím ve vlastním partnerském vztahu zhruba 14% populace starší 15 let (v roce 2009 16%). Je třeba upozornit, že tyto údaje vycházejí z odpovědí lidí ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat a lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je u nás s velkou pravděpodobností vyšší. V zásadě stejně zůstávají také typické znaky domácího násilí mezi partnery. Podobně jako před pěti lety je značná část případů partnerského násilí dlouhodobá (59%), má tendenci být stále častější (52%) a ve velké většině zahrnuje fyzické násilí (81%), z toho nejčastěji v kombinaci s psychickým násilím (48%). Velkou výzvou pro angažovanost státu v řešení problematiky domácího násilí je skutečnost, že stále ve velké části domácností, v nichž dochází k násilí mezi partnery, vyrůstají děti (80%), které se často stávají přímými svědky tohoto násilí (v 57% rodin s dětmi). Ve výzkumu se rovněž potvrdilo, že některé zažité představy o výskytu domácího násilí, jsou skutečně mýtem. V realitě se partnerského násilí dopouštějí i vzdělaní lidé a lidé s dobrým materiálním standardem. Podle výpovědí svědků nebo osob, které na vlastní kůži zažily domácí násilí, měly více než dvě pětiny obětí partnerského násilí (45%) a třetina agresorů středoškolské nebo dokonce vysokoškolské vzdělání. V 70% případů se násilí mezi partnery odehrávalo v domácnostech průměrně až nadprůměrně materiálně zajištěných.

Závěry reprezentativního sociologického výzkumu o domácím násilí v ČR v roce 2010:

- 1.** Výzkum znovu potvrdil, že velká většina veřejnosti (84%) považuje domácí násilí za vážný problém, jehož řešení přesahuje možnosti soukromé sféry rodin a vyžaduje intervenci státu.
- 2.** Opakovaně se rovněž ukázalo, že nějakou zkušenost s domácím násilím má poměrně velká část lidí, každý druhý člověk starší 15 let ví o nějakém případě partnerského násilí z doslechu, zhruba čtvrtina se s tímto druhem domácího násilí setkala přímo, nejčastěji v roli svědka, ale nijak výjimečně i v roli obětí.
- 3.** Hladina výskytu domácího násilí v ČR byla opakovaným výzkumem potvrzena ve výši cca 16% populace starší 15 let.
- 4.** Podobně jako v roce 2009 výzkum také prokázal, že ve velké části rodin, v nichž dochází k násilí mezi partnery, žijí děti (80%) a v téměř třech pětinach těchto rodin se násilí odehrává přímo před jejich zraky.
- 5.** Naprostá většina veřejnosti je přesvědčena, že dnes se o problému domácího násilí více mluví (89%), více se pro jeho řešení dělá (68%) a pomoc pro oběti domácího násilí je dostupnější (74%).
- 6.** Příznivý ohlas vyvolávají opatření učiněná v posledních letech – za užitečné řešení na ochranu před domácím násilím považují zavedení institutu vykázání násilníka z bytu a zřízení intervenčních center zhruba čtyři pětiny občanů.
- 7.** Výzkum v roce 2010 potvrdil, že většina respondentů si tuto změnu spojuje s aktivitami Bílého kruhu bezpečí.

Příloha E: Vykázání/zákaz vstupu v ČR v roce 2011

Celkem vykázání: 1925

V ČR bylo v období od 1.1. - 31. 12. 2011 prostřednictvím Intervenčních center evidováno celkem 1925 rozhodnutí Policie České republiky týkající se vykázání nebo omezení vstupu násilné osoby do společného obydlí.

Z evidovaných 862 případů rozhodla PČR v 785 případech (53,5%) o vykázání, v 868 případech (85,7%) o zákazu vstupu. Během roku 2011 bylo zaznamenáno 58 případů (téměř 7%) opakovaného vykázání/zákazu vstupu ve stejných domácnostech. V 84 případech (téměř 10%) rozhodla PČR nesprávně, tj. vydala zároveň rozhodnutí o zákazu vstupu a o vykázání. V poměru s 1925 případy vykázání/omezení vstupu bylo domácím násilím přímo ohroženo 2058 dospělých osob, z toho 1548 žen a 352 mužů.

Na základě věku převažuje u zletilých ohrožených osob věková kategorie 31 – 40 let (39%), pokračují kategorie 41 – 50 let (25%), 21 – 30 let (16%). Ve sledovaném období PČR evidovala celkem 1354 dětí přítomných policejnímu zásahu i násilnému incidentu, který zákroku předcházel. V případech domácího násilí bylo v roce 2011 vykázáno ze společného obydlí vykázáno 1254 mužů a 159 žen. Z hlediska vztahu mezi násilnou osobou a poškozenou dominuje manželský vztah – 467 případů (54%), pokračuje soužití druh/družka – 205 případů, generační – 134 případů a soužití po rozvodu – 55 případů. Nízký počet vykázání vykazují vztahy sourozenecké a jiné.

Z hlediska absolutního počtu vykázání, došlo k největšímu počtu těchto případů v kraji Moravskoslezském – 413 (téměř 25%). Za ním následují kraje Jihomoravský (282), Ústecký (181), Středočeský (179). V těchto krajích došlo v roce 2011 k více než polovině všech vykázání v zemi (52,8%). Ke krajům s nejmenším počtem vykázání podle absolutních čísel patří Plzeňský (16 v roce) a Liberecký (30 v roce).

Na základě předání informací od PČR v souvislosti s rozhodnutím o vykázání se v roce 2011 uskutečnilo 3942 evidovaných kontaktů s ohroženými osobami po vykázání (z toho 2880 telefonických, 587 osobních v intervenčním

centru, 153 osobních v rámci výjezdu do bydliště, 322 písemných). V případech policejního vykazání intervenční centra uskutečnila 475 jednorázových kontaktů, 750 opakovaných se stejnou ohroženou osobou a v 206 případech byla ohrožená osoba kontaktována, ale pomoc odmítla.

Z celkového počtu 862 případů policejních rozhodnutí o vykazání/zákazu vstupu podaly ohrožené osoby v 337 případech žádost o vydání předběžného opatření soudu, kterým chtěly vykazání prodloužit. V 73,5% případů (tj. 190) soud žádosti vyhověl a lhůtu prodloužil, v 14% žádosti odmítl. Ve 4 případech vzaly ohrožené osoby svůj návrh zpět. O výsledku rozhodnutí v 41 případech nebyla intervenční centra informována.

Příloha F: Organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí

Acorus

Psychosociální centrum Praha, komunitní práce s rodinou v krizi zapříčiněné partnerskými vztahy zatíženými násilím, poskytuje azylové ubytování pro oběti domácího násilí a jejich děti, psychoterapie, psychodiagnostika pro děti. Nonstop krizová linka: 283 892 772. www.acorus.cz, acorus@atlas.cz

Bílý kruh bezpečí

Sdružení pro pomoc obětem (veškeré) trestné činnosti, pomoc a psychologické poradenství ženám – obětem domácího násilí. BKB provozuje poradny v těchto městech: Brno: Slovinská 41, tel: 541 218 122, bkb-brno@seznam.cz, Olomouc: Kateřinská 8, tel: 585 423 857, bkb-ol@volny.cz, Ostrava: Ul. 28. října 124, tel/fax: 597 489 204, bkbostava@quick.cz, Pardubice: ul. Jana Palacha 324, tel: 466 265 264, Plzeň: Americká 42, tel: 377 637 695, Praha: U Trojice 2, Praha 5, tel: 257 317 100, fax: 251 512 299, www.bkb.cz, bkbpraha@bkb.cz

Centrum sociálních služeb Praha, příspěvková org. hl. m. Prahy

Kromě intervenčního centra (pomoc obětem domácího násilí) a dalších služeb v Praze provozuje Krizové centrum RIAPS – tj. nonstop osobní krizovou pomoc. Adresa: Chelčického 39, Praha 3, tel/fax: 222 586 768 (8 – 16), 222 582 151 (16 – 8, lůžkové oddělení), www.mcssp.cz, riaps@mcssp.cz

DONA Linka

Telefonická pomoc osobám ohroženým domácím násilím v nepřetržitém provozu: 251 511 313. dona@donalinka.cz

Elektra

Centrum pomoci ženám zneužitým v dětství, krizová intervence a terapie a poradenství v případech, že součástí domácího násilí je sexuální násilí, podpůrná terapie rodinným příslušníkům. Adresa: Michnova 1622, Praha 4, tel: 272 911 110, www.centrumelektra.cz

Magdalenium, o. s.

Nabízí pomoc obětem domácího násilí: azylový dům s utajenou adresou v Brně (krizová lůžka i pobytový program, včetně dětí), poradenství, skupinová psychoterapie. Adresa: P. O. B. 113, 657 13 Brno, krizová telefonní nonstop linka: 776 718 459, www.magdalenium.cz, magdalenium2@volny.cz

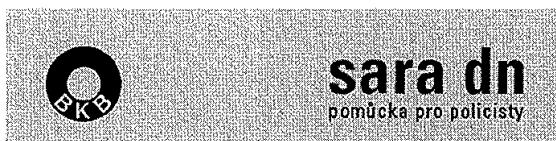
ProFem

Středoevropské konzultační středisko pro ženské projekty, provozuje linku právní pomoci pro oběti násilí na ženách. Adresa: Na Folimance 15, Praha 2, kancelář: Plzeňská 66, Praha 5, tel: 224 910 744, info@profem.cz

ROSA, o. s.

Informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí. Poskytování bezplatné komplexní psychosociální pomoci, ubytování v azylových bytech s utajenou adresou. Adresa: Podolská 242/25, Praha 4, tel/fax: 241 432 466, SOS linka: 602 246 102, internetové poradenství: poradna@rosa-os.cz, www.rosa-os.cz, info@rosa-os.cz

Příloha G: Diagnostická pomůcka SARA DN.

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCI NÁSILÍ
Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PCR, na úrazy apod.*
- 2) ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestnými činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůzek.*
- 3) JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLE** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentů. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) NEVEREJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDUCÍHO DN

V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací tj. osobou, která na otázky odpoví může být ohrožená osoba; známovatel (např. souseda), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zaměřte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, která bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PCR
- po l. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tento dokument vydává Bílá kniha bezpečí, s.r.o. rámci projektu „Regulování genderové nerovnováhy a novotvar linky pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancovaný ze strany úřadu vlády České republiky.

sara dn 3x5 otázek na rizikové faktory

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBE

- 1) Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůzek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůzek nebo úmyslů
- 4) Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) Má násilná osoba problémy s toxikomaníí a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech
- 5) Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hledina strachů výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednatí
- 3) Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná své práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasil.cz
Copyright © 2005 P. R. Krapp, S. D. Hart & H. DeWitte – Copyright © 2006 Bílá kniha bezpečí, o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přetisk jakýmkoli způsobem jsou zakázány bez písemného souhlasu.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Tomáš Neuwirth

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: DOMÁCÍ NÁSILÍ – FORMY, PROJEVY A
MOŽNOSTI JEHO KONTROLY V ČESKÉ
REPUBLICCE

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 78

Celkový počet stran příloh: 34

Počet titulů české literatury a pramenů: 9

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 2

Počet internetových zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Marie Vacínová, CSc.